Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ.
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...мнай 1921 оной ...бриин 21-һээ гарана | № 259 (16782) | 1984 оной ноябриин 11, воскресени | Сэн 3 мүнгэн.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЫЕ ЗАРЛАХА ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ тогтооно:

Буряадай Автономито Советскэ Социалистическэ Республикын арбадахи зарлалай Верховно Соведэй арбан нэгэдэхи сессиие 1984 оной декабриин 18-да Улаан-Үдэ хотодо зарлаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Секретариин түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн П. ШОБОГОРОВ.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1984 оной ноябриин 10.

XI ТАБАН ЖЭЛ — АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ ХӨӨРЭНЭ

БОДОТО ҺУРГААЛ БОЛОҺОЙ

Манай ашаанай автотранспортна нэгэдэхи предприяти үнгэрһэн жэлдэ республика дотор һалбариингаа предприятинуудай дунда республика дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илажа гараһан юм. Мүнөөшье, Агуу Октябриин һайндэрые тэмдэглээд байхадаа, коллективэймнай 12 дахи табан жэлэйнгээ, 60 хүн байгша оной түсэбүүдые болзорһоо холо уридшалан дүүргээ гэжэ омогорхон хэлэмээр.

Октябриин эхиндэ би, үнинэй жолоошон, табан жэлэйнгээ дүрбэдэхи жэлэй даалгабаринуудые дүүргээб. «Михаил Михайлович, юһэн һарын туршада хоёр комплект автошинэ, 600 литр шэнгэн түлишэ хэмнэнхэйт. Түсэбһөө гадуур 1500 тонно ашаа зөөгөөт, 79 тонно-километр хэмжээнэй хүдэлмэри хээт» гэжэ түсэблэлгын таһагай хинадай һая хэлэхэдэ, сэдьхэлдээ омогорхолтойл байгаа һэм. Намда, аяар 25 жэлэй туршада машинын жолоодо һуухын хүндэ, һали-боли хүдэлхэнь хүлисэшэгүй бэлээб даа. Залуу найдамтай халаанииегээ бэлдэхэдээ, өөһэдтөөл шанга эрилтэ табиха эрхэтэйбди. Һурган хүмүүжүүлэгшэ гэжэ нэрлэхэ болоо һаа, Т. А. Николаевые, А. В. Катининие, табан жэлэй түсэб дүүргэһэн Г. Е. Клементьевые, 1-дэхи колонно дотор намтай суг хүдэлдэг А. Н. Лукиновичые, А. С. Варфоломеевые дурдамаар юм. Минии сэхэ хүтэлбэри доро Александр Гурин, Валерий Анисимов, Владимир Рудаков гэгшэд түрүүшынгээ рейснүүдье хэһэн, шэлэһэн мэргэжэлэйнгээ нэрэ хүндые сэгнэжэ, ойлгожо абаһан байха юм.

Предприятиин 25 бригада хоорондоо мүрысэн ажалладаг. Манай 5-дахи бригадынхид «Бурятавтодорой» мэдэлэй харгы заһабарилга-барилгын эмхинүүдтэ хэрэгтэй хайр шулуу, шабар, элһэ зөөдэг. Түсэбэймнай дүүргэлтэ ажахын хэлсээ баталһан предприятинуудһаа сэхэ дулдыдадаг. Жэшээлхэдэ, ашаа тээлгын, буулгалгын хүгээр эмхидхэгдэһэн байбал, миин зогсохо саг гарадаг шуу. Үшөө хойшомнай харадаг нэгэ шалтагаан гэхэдэ, КамАЗ түхэлэй машинануудтамнай резинэ, заримандань двигательнүүд дуталдана, утын хэйда ашаа зөөлгэн баһал ажалаймнай үрэ бүтээсэдэ муугаар нүлөөлнэ. Гэбэшье энэ үрэ шалтагаантайбди гээд, зохёохы эмхидхэлээ алдаа һаа, юумэн урагшагүйдэхэ. Тиимэһээл социалис мүрысөө дэлгэрүүлгэдэ, дүнгүүдыень һара бүридэ согсолонгодо илангаяа анхарагдадаг болоо. Иигэжэ шалгарһан колоннонуудай, бригадануудай, заһабарилгын мастерскойнуудай хүндэлэлдэ Ажалай Алдар Солын туг үргэгдэдэг, эрхим жолоошодой гэр бүлэнүүдтэ амаршалгын бэшэгүүд эльгээгдэдэг заншалтай юм. Манай 5-дахи А. Н. Лукиновичой бригада М. А. Бородинай хүтэлбэрилдэг 4-дэхи бригадынхидтай мүрысөөнэй хэлсээ баталанхай. Бидэнэр ашаа зөөлгын хэмжээнэй талаар түрүүлнэбди. Теэд юрэ хэмнай уридлагшааб гэжэ, бэе бэеэ гэтээд байдаггүй, харин хоорондоо харилсаанай, бэе бэедээ нүхэр ёһоор туһалалсалгын оршон байдалда тогтоохые оролдонобди. Жолоошодто ондоогоор аргагүй. Мэргэжэлнай амар бэшэ, саһа бороодошье, һалхи шуургандашье, хото, хүдөөдэшье харгыгаар дугшуулха, техникын эбдэрхэ, һандарха саг али олон гарадаг.

Түрүү дүй дүршэл тухай хөөрэлдөөн гарадаг, үйлэдбэридэшье нэбтэрүүлэгдэдэг гээшэ. Жэшээлхэдэ, хүдөөдэ командировкоор ошоод хүдэлхэдөө, хоёр прицеп шагтагалха гэһэн үүсхэл С. Г. Глазунов гаргаа бэлэй. 6 машинын жолоошод энээниинь дэмжээ. Тиихэдэ манай колоннын Ю. Н. Нестерев КамАЗ-53-20 түхэлэй машинадаа прицеп шагтагалаа һэн. Иигэхэдэ ашаг үрэнь хоёр дахин дээшэлнэ бшуу. Саашадаашье энээниие дэлгэрүүлхэ тухай зүбшэн хэлсэлгэ болодог, теэд мүнөө дээрээ оньһон техникэшье, нэгэ талаар, дуталдана, хоёрдохёор, Улаан-Үдэ хото соогуур хүдэлэгшэдтэ иимэ арга хэрэглэхэ аргагүй, аюултайшье юм. Гэхэ зуура предприятиингаа эрхим бригадануудай нэгые — 6-дахиие нэрлэнгүй гаража болохогүй гэжэ һананаб. Г. Г. Матвеевэй ударидадаг энэ бригада жэлэйнгээ түсэбые болзорһоо һара урид дүүргэхээр эрмэлзэнэ. Баргажанай, Хурамхаанай, Захааминай районуудай харгынуудаар промышленна эд товар, эдеэ хоолой зүйл ашаад ябаһан КамАЗ-54-10 түхэлэй машинануудые хараа һаа, лаб лэ 1-дэхи ГАП-гай жолоошод ха гэжэ тухайлаарайт.

Агта булад машиныгаа хүнхинөөн доро уруудуушье, үгсүүршье харгынуудаар урагшаа дабшахада хэды гоёб! Илангаяа нам мэтэ анхан найдагдажа үгтэһэн машинаяа мүнөө болотор һэлгээгүй хүнүүд иигэжэ хэлэхэ эрхэтэй. «Аваригүй ажалай түлөө» гэһэн II шатын тэмдэгээр шагнагдаһанби, коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэһэнби. Капитальна заһабарилгагүйгөөр 200 мянганһаа үлүү километр энэ машинаараа ябааб. Гэбэшье хүдэлмэришэн хүнэй нэрэ хүндэ гансал үйлэдбэриин амжалтануудһаа эхитэй гэһэн ойлгосо буруу. Жэшээлхэдэ, табан жэлэй түсэб дүүргэһэн Георгий Елизарович Клементьевые коллектив соо хэн мэдэхэгүйб? Энэ хүмнай партгрупоргын уялгануудые дүүргэдэг, холын харгыда ябаа һаа, ёһотойл хани, уужам сэдьхэлтэй хүн юм. Би арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй депутадаар һунгагдахадаа, хүн гээшэ гол мэргэжэлһээ гадуур бусад хүндэ туһалха уялгаяа мартаха ёһогүй гэжэ ойлгоо һэм. Һунгагшадай захилнуудые дүүргэхэдээ, һургуулинуудай, хүүгэдэй саадуудай, столовонуудай байдал шалгалсахадаа, юрын жолоошоной мэргэжэлтэй намда хэды ехэ найдабари үзүүлэгдэнхэйб гэжэ бодомоор байдаг. Мүнөө жэл цехкомой түрүүлэгшээр һунгагдааб. Иимэ ушарта сагаар ядалданаб гэжэ голхоролтогүй, тумархалтагүй, олоной хэрэгэй түлөө оролдохо хэрэгтэй.

Үсэгэлдэршье, мүнөөдэршье, үглөөдэршье гол хараадамнай — үйлэдбэриин асуудалнууд. Загорско хирпиисын заводто шабар абаашаха, «Буржелезобетон» нэгэдэлһээ түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводто хайр зөөхэ гэхэһээ эхилээд лэ ДРСУ-2-ой, ДСУ-1-нэй коллективүүдтэй таһаршагүй холбоон, захилыень дүүргэлгэ — иигээд лэ үдэрһөө үдэртэ хүдэлмэри... Гэхэ зуура транспортна журам сахилга, шанарай рейснүүдые үнгэргэлгэ, шэрэжэ ябаһан ашаагаа тэрэ зандань хүрэхэ газартань хүргэлгэ — эдэ бүгэдэ манай, үнинэй жолоошодой, ажалай жэшээ машинын рульда һая һууһан залуушуулда бодото һургаал болоһой!

М. БУРЛАКОВ,
Улаан-Үдын ашаанай автотранспортна нэгэдэхи предприятиин жолоошон.

АМАРШАЛНАБДИ

Агууехэ Октябриин социалис революциин 67 жэлэй ойн урда тээ Эрдэм болон техникын талаар 1984 оной СССР-эй Гүрэнэй шангуудые олгохо тухай КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол хэблэлдэ толилогдобо.

СССР-эй Гүрэнэй шангай шэнэ лауреадуудай дунда манайшье республикын түлөөлэгшэ бии гэжэ омогорхон тэмдэглэлтэй. Юуб гэхэдэ, Байгал-Амарай түмэр замай орёо бэрхэшээлтэй эрхэ байдалда хүүргэнүүдые барилгада шэнэ онол арга хэрэглэһэнэйнь түлөө бүлэг эрдэмтэд, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд болон инженернүүдтэ энэ шан олгогдоһон байна.

Тэдэнэй дунда Хүүргэнүүдые бариха талаар Главна управлениин хүүргэ барилгын 9-дэхи трестые эрхилэгшэ, техническэ эрдэмэй кандидат ИВАН ДАНИЛОВИЧ РАССКАЗОВ 1984 оной СССР-эй ГҮРЭНЭЙ ШАНГАЙ ЛАУРЕАТ БОЛОО.

Тиимэһээ Иван Данилович Рассказовые энэ үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһөөрнь үнэн зүрхэнһөө амаршалаад, саашадаа ажалай үшөө ехэ амжалтануудые туйлахыень хүсэе.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ АЖАЛАЙ ҮДЭР

ШЭНЭ АРГААР, ҮЛЭГДЭЛГҮЙГӨӨР

Онохойн модоной промышленна комбинадай хүтэлбэришэд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, хүдэлмэриин шанар һайжаруулха асуудалда анхаралаа ехээр хандуулжа байдаг. Асарагдаһан модые шадаал һаа, огто үлэгдэлгүйгөөр гэхэ гү, али бага үлэгдэлтэйгөөр болбосоруулхые түбхын түрүүндэ оролдоно.

1982 ондо комбинадай мэргэжэлтэд болон хүдэлмэришэд монсогор нарин модо хюрөөдэхэ, брус гаргадаг нэгэ, мүн олон хюрөөтэй баһа нэгэ лини газаа түхеэрэн тодхоһон байгаа. Тэрэнь транспортна зүйлнүүдээр хангагдаа һэн. Тиигэжэ тэрэл жэлдэ 12, 14, 16 сантиметр диаметр хэмжүүртэй 2198 кубометр монсогор модо хюрөөдэжэ, 964 кубометр эрхим шанартай хюрөөдэмэл материал гаргаа һэн. Тиихэдэ үлэгдэлынь модоной зомгооһоор плита үйлэдбэрилдэг цехтэ дамжуулагдаа.

1984 ондо энэ лини байратай болоо, хюрөөдэмэл материалнуудые сорт сортоорнь илгаха хушалтатай талмай түхеэрэгдөө, монсогор модо лини руу ябуулха узел шэнэдхэн хубилгагдаа һэн. Энэ линиин хүдэлжэ эхилһэнһээ хойшо 12-һоо 18 сантиметр бүдүүнтэй 15 мянган кубометр монсогор модон хюрөөдэгдэжэ, 6748 кубометр эрхим шанартай материал гаргагдаһан, 7,5 мянган кубометр зомгооһон бэлэдхэгдэһэн байна.

Иигэжэ үйлэдбэриин олон асуудалнуудые шиидхэхэ арга олгогдоо, хюрөөдэгдэхэ модоной нөөсые ехэ болгохо, модые монсогор зандань вагонуудта ашалгые хороохо, илангаяа хюрөөдэмэл материалай шанар дээшэлүүлхэ, гэр барилгада шухала хэрэгтэй зүйлнүүдые гаргалгын хэмжээе үргэдхэхэ гэхэ мэтын үйлэдбэриин шухала хэрэгүүд шиидхэгдэхэ болоно бшуу. Саашадаа иимэ линеэр жэл соо 30 мянган кубометр хүрэтэр нарин монсогор модо болбосоруулдаг болохо зорилго табигдана. Тэрэниие бэелүүлхэ арга боломжошье бии гэжэ предприятиин мэргэжэлтэд тодорхойлонхой.

Ц. ЦЫБАНОВ.
Загарайн район.

Мухар-Шэбэрэй районой «Знамя Ленина» колхозойхид энэ жэлдэ ургуулһан таряагаа саг болзортонь, гээлтэгүйгөөр хуряажа, гүрэндэ ороохо худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэһэн юм. Мүноо эндэхи ороохоной тоог дээрэ ерэхэ жэлэй ургасын үрэһэ бэлдэхэ хүдэлмэри түлэг дундаа ябажа байнхай.

Колхозой түб склад Намаг-Толгой гэжэ газарта оршодог. Энэ тоогые даагша Цыбик Реторович Бадмацыренов агрономуудай хүтэлбэри доро хойто жэлэйнгээ ургасын хүрэнгые сорт сортоорнь илгаха, сэбэрлэхэ хүдэлмэриие һайнаар эрхилнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Намаг-Толгойн ороохоной тоог дээрэ.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

БОЛЗОРҺОО УРИД

Сэлэнгын ой модоной ажахы жэл бүри 50 мянган кубометр модо бэлэдхэдэг юм. Ехэнхи хубииень Ф. А. Ступлевой толгойлдог комплексно бригада отолно гэхэдэ, алдуу болохогүй. Хамтын подрядай гуримаар хүдэлдэг энэ коллектив болзорһоо гурбан һара урид дүрбэн жэлэй түсэб дүүргэһэн тухайгаа холын Орбонтын участогһаа мэдээсэнэ. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхинһээ хойшо энэ бригада дүн хамта 70 мянган кубометр модо бэлэдхэһэн байна.

Мүн тиихэдэ модо зөөдэг жолоошод Ш. Р. Шахтин, Ф. А. Каленых гэгшэд хубиингаа дүрбэн жэлэй түсэб эдэ үдэрнүүдтэ дүүргэбэ.

Н. НАМСАРАЕВ.

МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЭ — ХАРЮУСАЛГАТАЙ ХАҺА

АРГА БОЛОМЖО БИИ

Агуу Октябриин алдарта ой нийтын дэбжэлтэ хүгжэлтын дабшасада, манай ороной зохёон байгуулхы нангин хэрэгтэ өөрынгөө һуурииие батаар эзэлдэг гээшэ. КПСС-эй XXVI съездын, партиин ЦК-гай Пленумүүдэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлэн, арадай ажахын хурдан түргэн хүгжэлтэдэ хубитаяа оруулхаар ажалша коллектив бүхэн оролдожо байнхай. Манай коллектив хамтын суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые зүбшэн хэлсээд, хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ зорилгые ехэтэ һайшаан, продукци бүри ехээр үйлэдбэрилхөөр дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаба.

Мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ тушааха 1984 оной даабариие, бүхы табан жэлэй түсэбые дүүргэхэ тэмсэлдэ энэ үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэлгэ онсо һуури эзэлхэ байна. Энэ ушарые хараадаа абажа, бидэ үбэлэй үедэ малай ашаг шэмые нилээд дээшэлүүлхээр шиидэнхэйбди. Эрмэлзэл зорилгомнай бата бэхи үндэһэ һууритай юм. Бэлшээриин үедэшье манай фермын коллектив ехэ һү абажа шадаа бэлэй. Тусхайлбал, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Лидия Дамбаевна Дылыкова зунай табан һарын туршада үнеэн бүриһөө 1443 килограмм һү һаагаа, харин би — 1612 килограмм сагаан эдеэ абаа һэм. Бусад нүхэднай мүн лэ һайнаар ажаллаа. Фермын табан һаалишад жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид бэелүүлээд байна. Коллективнэй туйлаһанаараа һанаагаа амарангүй, урдаа ехэ зорилгонуудые табинхай.

Энэ жэлдэ манай колхоздо үбһэ, һолоомон, шэмэтэ болон холимог тэжээл хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэгдээ. Тэжээлээ ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхын тула бидэнэр тэрэнээ заатагүй шанаржуулха гэжэ оролдонобди. Хэрбээ мүнөө бусалһан халуун уһанда дэбтээгдэһэн һолоомо болон таряа талханай зүйлые холижо эдюулдэг һаа, харин ноябриин 10-һаа тэрээндээ дрожжи хэрэглэн эһээжэ, һайжаруулагдаһан шанартай тэжээл һаагдадаг үнеэдтээ үгэжэ эхилбэбди. Иимэ эһээгдэһэн тэжээл бэлэдхэхэ тусхай түхеэрэлгэ фермэ дээрэмнай мүнөө тодхогдожо дүүргэгдээ. Тэрээнһээ гадна микроэлементнүүдые, илангаяа азот элбэгтэй нэмэлтэ холисонуудые рациондо оруулагдажа байхаар хараалагдана.

Үбэлэй үедэ үнеэдээ һайнаар харууһалжа һааһанайнгаа ашаар һү үйлэдбэрилгээ дээшэлүүлхэ уялгануудые коллективэй гэшүүн бүхэн абаба. Жэшээлхэдэ, Лида бидэ хоёр үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө 1300 килограммһаа бага бэшэ һү һааха гэжэ шиидээбди. Малшан Д. Н. Эрдынеев, тугалшан Т. С. Гайфулина, юрэнхыгөөр хэлэхэдэ, хүн бүхэн тодорхой уялгануудые абаа. Бидэнэр нёдондоной үбэлэйхитэй сасуулбал, һү һаалияа 10 процентээр дээшэлүүлжэ, тэрэшэлэн бүхы һүнэйнгөө 90 процентһээ доошо бэшыень гүрэндэ нэгэдэхи сортоор тушааха, үнеэн бүриһөө тугал абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлхэ гэжэ оролдохомнай.

Үйлэдбэриин гурим, ажалай журам бэхижүүлхэ, продукциин шанарые эрид һайжаруулха хэрэгтэ декада бүхэндэ шалгалтын һаали үнгэргэхэнь шухала гэжэ тоолонобди. Тиимэһээ нүхэд ёһоной өөр хоорондын шалгалта таһалгаряагүй үнгэргэжэ эхилэнхэйбди. Иимэ шалгалтанууд коллектив доторой арга боломжонуудые элирүүлнэ, хүн бүхэн үнеэдээ дутуу һаахагүй гэжэ оролдоно. Ажалай үдэрэй гурим баримталгые энэ хэмжээн шангадхана бшуу. Энэ хэрэгтэ хабаадалсадаг зоотехник, ветеринарна мэргэжэлтэд үнеэн бүхэнэй ашаг шэмые, арга боломжые тодорхойлжо, уридшалан һэргылһэн, зоотехник, ветеринарна хэмжээ ябуулгануудые саг соонь үнгэргэхэ ёһотой бшуу.

Мүрысөөнэй дүнгүүд декада бүри согсологдожо, олоной анхаралда табигдаха, хоорондоо мүрысэдэг һаалишад бэе бэеэ саг үргэлжэ шалгалсаха аргатай болоо.

З. ГЫЛЫКОВА,
Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой үүлтэртэ фермын һаалишан, СССР-эй Верховно Соведэй депутат.

АЖАЛЫНЬ АМЖАЛТАТАЙ

Октябриин Революциин орденто Д. Л. Эрдынеев Саяанай совхозой Охор-Шэбэрэй отделенидэ луговодоор хүдэлдэг юм. Тэрэ 263 гектар сабшалангай газар даажа абанхай. Үндэр баян ургаса хуряахын түлөө луговод түхэреэн жэл соо сабшалан дээрэ хүдэлнэ. Тиигэжэ уһа тогтооһоной, бүлүүр станцинуудые саг болзор соонь хүдэлгэжэ шадаһанай ашаар даалгагдаһан сабшалангайнгаа бүхы талмайе үнгэрһэн хабар хоёр, зарим газартань гурба дахин уһалаа. Мүн минеральна үтэгжүүлгэ, наг шэбхэ гаргагдажа, борной шэрэгдэһэн, балуурдагдаһан байха юм.

Үнинэй луговодой хүсэл оролдолгын ашаар энэ жэлдэ баян ургаса абтаба. Охор-Шэбэртэ хүдэлһэн үбһэшэдэй звеногойхид 7060 центнер һайн шанартай үбһэ һурилжэ, совхоздоо тушаагаа гэхэ гү, али түсэбтэ даабаряа 1260 центнерээр үлүүлжэ шадаа юм. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 26,9 центнер ургаса абтаа, түсэбэй ёһоор 22 центнер үбһэ суглуулхаар хараалагдаһан юм. Совхозой түрүү луговодой харууһалдаг сабшалангай 166 гектар газарһаа 31 центнер үбһэн абтаһан байна. Мүнөө нүхэр Эрдынеев сабшалан дээрээ наг шэбхэ гаргаха, талмайень сэбэрлэхэ хүдэлмэри ябуулна.

И. ФЕДОРОВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Түнхэнэй район.

ГҮРЭНДЭ ТАРГАН МЯХА ТУШААХА

...йлэдбэрилэгдэжэ байһан ...э ажахын продуктнуу... шанарые дээшэлүүлхэ ...э мүнөөдэрэй гол шу... зорилго. Энээн тушаа ...ймнай Эдеэ хоолой программа дотор тон тодоор хэ... юм. Республикымнай ...ынуудта мал ажалай ... шэмыень дээшэлүүлхэ ...р хүдэлмэри яһала ябуу...дааг болонхой. Байгша ... юһэн һарын дүнгөөр ...тын районой малшад гү...дэ тушаагдаһан үхэр бү...нгөө шэгнүүрые 344 ки...граммда, гахаин шэгнүү... 112 килограммда хүр... шадаа. Тиимэһээ хяаг...ид жэлэй гурбан квар... түсэбые 104 процент ...гээ гэхэ гү, али нёдон...жэлэй энэ үеынхитэй са...бал, 258 тонно мяха ...р худалдаһан байха юм. ...дын, Прибайкалиин, ...ан-Үдын, Бэшүүрэй, Сэ...гын, Мухар-Шэбэрэй кол... совхозууд малаа һай... шахан тарагалуулжа, тол... бүхэнэйнь шэгнүүрые ...-360 килограмм болго... гүрэндэ тушаагаа.

...үхай бэлшээриин үедэ ма... һайнаар адуулжа тарга...ла гэһэн үүсхэл респуб... дотороо гаргаһан За...нинай районой малшад ...н үгэдөө хүрөө. Тэдэ... жэлэй эхинһээ гурбан мянга гаран залуу мал гүрэндэ худалдаа. Тэрэнэйнь 91 процентнь «эрхим» тарган гэжэ тоологдоо.

Тарган мал тушааһанайнгаа түлөө Мухар-Шэбэрэй районой колхоз, совхозууд 130 гаран мянган түхэриг нэмэлтэ түлбэри абаһан байха юм.

Республикын ажахынуудһаа асарагдаһан малай олонхинь тарган, хүндэ шэгнүүртэй байгаа гэжэ тэмдэглэлтэй. Гэбэшье гүрэндэ мяха тушааха байгша оной юһэн һарын түсэб дүүргэгдээгүй. Гүрэндэ найма мянганһаа дээшэ тонно мяхан дутуу үгтэбэ. Ушар юуб гэхэдэ, үшөөл олохон ажахынуудта мал шахан тарагалуулха асуудалда анхарал багаар хандуулагдана. Тиимэһээл малай шэгнүүр дээшэлүүлхээр хараалагдаһан түсэбтэ даабари дүүргэгдэнэгүй ха юм. Ахын, Баргажанай, Хурамхаанай районуудай ажахынуудһаа дунда зэргээр оройдоол 272—289 килограмм шэгнүүртэй үхэрнүүд мяханай комбинадта асарагдаһан байна. Энээнһээ боложо гүрэндэ ехэхэн хэмжээнэй мяхан оруулагдаагүй, олзо доходшье абтаагүй.

Жэл бүхэндэ гүрэндэ тушаагдадаг үхэрнүүдэй 60—70 процентнь залуу мал болодог. Залуу малые шахан тарагалуулха хэрэг Хяагтын, Прибайкалиин, Түнхэнэй, Хориин районуудта муу бэшээр табигданхай. Хүндэ шэгнүүртэй залуу мал худалдаһан колхоз, совхозуудые материальна талаар гүрэн урмашуулдаг. Жэшээнь, 350 килограммһаа доошо бэшэ шэгнүүртэй залуу малай түлөө худалдан абтаха сэн дээрэ 35 процент нэмэгдэжэ түлэгдэдэг, 400 килограммһаа дээшэ шэгнүүртэй малда — 50 процент нэмэгдэдэг юм. Гэхэтэй хамта зарим ажахынууд олзо доходоо дээшэлүүлхэ энэ арга хэрэглэдэггүй гээшэ. Үнгэрһэн гурбан кварталай туршада гүрэндэ худалдагдаһан бүхы малай 24 процентнь һайнаар шахагдаһан залуу мал байгаа юм, тэрэнэйнгээ түлөө колхоз, совхозууд нэгэ миллион түхэригһөө дээшэ олзо доход абаба.

Мухар-Шэбэрэй, Хориин, Улаан-Үдын районуудай ажахынууд ехэ шэгнүүртэй залуу мал олоор тушаагаа.

Мяха ехээр үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ ажахы хоорондын мал шахан тарагалуулдаг нэгэдэлнүүдэй үүргэ жэлһээ жэлдэ дээшэлнэ. Мүнөө республика доторнай тиимэ 8 нэгэдэл байгуулагданхай. Улаан-Үдын, Мухар-Шэбэрэй районуудай мал шахан тарагалуулдаг ажахынууд муу бэшэ дүнгүүдтэй. Жэшээнь, «Никольский» совхозойхид Улаан-Үдын районой бэшэ ажахынуудһаа асарагдаһан хоёр мянга гаран толгой залуу малые шахан тарагалуулжа, дунда зэргын шэгнүүрые 361 килограммда хүргөөд, гүрэндэ тушаагаа. Тиихэдэ нэгэдэлэйнь тушааһан малай 62 процентнь «эрхим» тарган гэжэ сэгнэгдээ юм.

Республикын колхоз, совхозууд жэл бүхэндэ 50 мянга гаран толгой залуу мал тушаадаг юм. Харин тэдэнэй 20 процентнь лэ ажахы хоорондын нэгэдэлнүүдтэ шахан тарагалуулгада тушаагдадаг. Энэ тон бага. Саашадаа мал шахан тарагалуулдаг нэгэдэлнүүдые олон болгожо, гүрэндэ 350 килограммһаа доошо бэшэ шэгнүүртэй эбэртэ бодо мал худалдаха зорилго табигдаха ёһотой.

Республикымнай ажахынуудта һайн шанартай хониной мяха ехээр үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ тушааха арга боломжонууд бии гээшэ. Гэбэшье мүнөө жэлдэ худалдагдаһан хониной шэгнүүр оройдоол 35 килограммда хүрөө, нёдондо жэлдэ 37 килограмм болоо бэлэй. Зэдын, Загарайн, Сэлэнгын районуудай колхоз, совхозууд оройдоол 33—34 килограмм шэгнүүртэй хонидые тушаагаа, тэдэнэй хахадһаа ехэнхи хубинь дундаһаа доошо тамиргай, туранхай байгаа.

Түнхэнэй районой «Сибиряк» колхозһоо, Хяагтын совхозһоо асарагдаһан хонидой дунда зэргын шэгнүүр 38—40 килограммда хүрөө. Эдэ ажахынуудай жэшээ дээрэһээ харахада, хүндэ шэгнүүртэй хонидые ажахы бүхэн тушаажа шадаха арга боломжотой байна бшуу. Түрэһэн жэлдэнь 28 килограммтай болгогдожо тушаагдаһан хурьгад «эрхим» тарган гэжэ сэгнэгдээд, үнэ сэнгынь дээгүүр байдаг гээшэ. Гэхэтэй хамта республикын олохон ажахынуудта олзо доход ехээр абаха энэ арга боломжо хэрэглэгдэнэгүй.

Гүрэндэ тушаагдаха малые мяханай комбинадта асарха хэрэгтэ ехэ дутагдалнууд үзэгдэнэ. Мал зөөхэ транспорт олонхи ушарта һайнаар түхеэрэгдэнэрүй, тэнхээ тамираар һула, үбшэн мал илгагдажа, тусхай бүлэг болгогдожо ябуулагдадаггүй байха юм. Гадна мяханай комбинадта тогтоогдоһон болзор соонь мал тушаагдадаггүй. Энэ ушарһаа мал ехээр турадаг, шэгнүүрээ гээдэг гээшэ. Зарим ажахынуудта мал тушаахада хэрэгтэй болодог документнүүд ехэ муугаар бэлдэгдэнэ. Тэндэнь малай шэгнүүр, ажахыһаа ябуулхадань ямар тамир шадалтай байгааб гэһэн тэмдэг үгы байдаг.

Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Кабанскын районуудһаа асарагдаһан шубуудай шэгнүүр мүн лэ доошолдог. Шубуудые 100 километр зайда шэрэхэдэ тэдэнэй шэгнүүр 12 процентээр доошолдог юм гэжэ элирүүлэгдэнхэй. Тиимэһээ Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй районуудта шубуу үүсэлдэг цехүүдые бариха, Хурамхаанай районой Могойто, Яруунын районой Нарһата һууринуудта мал үүсэлхэ пунктнуудые түхеэрхэ хэрэгтэй болоно.

Бэлэдхэлэй организацинуудай түлөөлэгшэд ажахынуудта ошожо, гүрэндэ тушаагдаха малые байра дээрэнь худалдажа абаад, тусхай түхеэрэгдэһэн транспортаар зөөбэл, малай, шубуудай шэгнүүр ехээр доошолхогүй байгаа. Теэд 1984 ондо бэлэдхэлэй организацинуудта энэ талаар үгтэһэн даабаринууд хангалтагүйгөөр бэелүүлэгдэнэ. Олохон ажахынуудта гүрэндэ тушаагдаха мал суглуулха, шэгнэхэ, ашаха тусгаар түхеэрэгдэһэн талмайнууд үгы, бэлэдхэлэй организацинуудта автомашинануудынь хүртэдэггүй байха юм.

Тиимэһээ мал шахан тарагалуулха, гүрэндэ саг болзортонь һайн шанартайгаар тушааха гээшэ ажахы, бэлэдхэлэй организацинуудай шухала зорилго болоно. Энэмнай оронноймнай Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ онсо удха шанартай хэрэг.

Н. МЕЛЬНИК,
Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэлгын ба шанарай талаар гүрэнэй инспектор.

ОКТЯБРИИН БААТАРШАЛГАТА ОБРАЗ

Совет уран зураашадай бүтээлнүүдэй выставкэ В. И. Ленинэй Түбэй музей соо нээгдэбэ. Выставкэдэ табигдаһан зохёол бүтээлнүүд социалис революциин нангин һүлдые, тэрэнэй вождиин гэрэлтэ һайхан образые элирхэйлэн харуулна.

«Ленин ба Октябрь» гэһэн темэ 70-аад зохёол бүтээлые нэгэдүүлнэ. Эдэ зохёолнуудай олонхинь совет уран зурагай искусствын алтан жасада оронхой. И. Бродскиин «В. И. Ленин ба жагсаал» гэһэн мэдээжэ зураг эдэнэй дунда бии. М. Харламов, Е. Вучетич, Н. Томский, А. Герасимов, В. Серов, П. Васильев, Н. Жуков болон бусад элитэ ехэ уран зураашадай, скульпторнуудай бүтээлнүүд эндэ табигдаа.

С. Меркуровай бүтээһэн Ильичэй скульптура музейдэ табигдаһан шэнэ зохёолнуудай нэгэниинь болоно.

(ТАСС).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ТООСООН БА ҺУНГАЛТА

КОММУНИСТНУУДАЙ ЭДЭБХИ

Уоянай промышленна предприятинуудай комбинадай барилга түлэг дундаа. Жэлдээ 120 мянган кубометр модо хюрөөдэхэ цех, сонхын, үүдэнэй можонуудые, рамануудые, бэшэшье детальнуудые гаргаха цех мүн лэ ашаглалгада тушаагданхай. Түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые, арболидаар гэрэй ханануудые шудхаха цехүүдэй барилга ойрын сагта ашаглалгада оруулагдаха юм. Комбинадай барилга СССР-эй Транспортна барилгын министерствын, КПСС-эй Буряадай обкомой шанга хиналта доро бэелүүлэгдэжэ байнхай. Тус комбинадай хүдэлмэришэд цехүүдэй барилга хэхынгээ хажуугаар БАМ-ай барилгада хэрэгтэй материал ехээр гаргажа, даабари болон уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ гэжэ эрмэлзэнэ. Байгша оной эхинһээ 3 миллион 500 мянган түхэригэй продукци БАМ-ай барилгашадай захилаар гаргажа, яһала һайн амжалта туйлаа.

Комбинадай партийна эхин организаци, коммунистнууд үйлэдбэриингөө тухеэрэлгэнүүдые, станогуудые миин байлгангүйгөөр ашаглажа, барилгын материал ехээр гаргаха талаар эдэбхитэй ажал ябуулга бэелүүлнэ. Гэбэшье коммунист В. П. Красноярожай хүтэлбэрилдэг модо хюрөөдэдэг цехэй хүдэлмэришэд даабаряа дүүргэнэгүй. Эндэ ажалай журам һулаар табигданхай. Ажалдаа хожомдожо гараха, оньһон түхеэрэлгэнүүдые оройдоол нэгэ халаанай туршада ашаглаха ушар эндэ али олон дайралдана. Энээн дээрэһээ хюрөөдэмэл хэрэгсэлнүүд үшөөл багаар гаргагдажа, БАМ-ай барилгашадай эрилтэ хүсэд һайнаар хангагданагүй.

Модо хюрөөдэдэг цехэй начальник В. П. КрасноярОВ комбинадай партбюро дээрэ тоосоходоо, эдэ дутагдалнуудые усадхаха тухайгаа үгэеэ үгэһэн юм. Энэ цехэй хүдэлмэри комбинадай партийна организациин суглаан дээрэ шангаханаар шүүмжэлэгдээ бэлэй. Һүүлэй сагта тус цех дотор хүмүүжүүлгын, ойлгууламжын хүдэлмэри эли бодо һайжараа. Ажалай журам эбдэгшэдэй тоо үсөөржэ захалба. Коммунист В. П. КрасноярОВ тон зүб тобшолол хэжэ, коллективэйнгээ дунда эдэбхитэй ажал ябуулга бэелүүлээ, эрилтээ шангадхаа. Модо хюрөөдэдэг цехэй хүдэлмэришэд социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, даабаряа үлүүлэн дүүргэхын тула тэмсэжэ, муу бэшэ үрэ дүн туйлажа захалба.

Залуу коммунист Б. И. Лапенин комбинадай комсомолой организациие хүтэлбэрилнэ. Нүхэр Лапенин энэ тушаалдаа хайхарамжагүйгөөр хандажа, комсомолшуудай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һулаар ябуулдаг байгаа. Комбинадай партбюро энэ дутагдалнуудаа усадхаха хэрэгтэнь ехэ туһа хүргэжэ, зүбшэл заабари үгэһэн, шанга эрилтэ табиһан байха юм. Комбинадай комсомолшууд, залуушуул ниитын хэрэгтэ, ажал хүдэлмэридөө харюусалга ехэтэйгээр хандадаг болоо. Эрхим шанартай барилгын материал ехээр гаргажа, даабаряа үлүүлхэ гэжэ эрмэлзэдэг болонхой. Комсомолшууд, залуушуул партийна организациингаа зүгһөө дэмжэлгэ туһаламжа абаһан лэ байдаг.

Партийна организациин нэрэ хүндэ, тэрэнэй нүлөөлхы хүсэн болон үүргэ коммунистнуудай эдэбхи үүсхэлһээ, ниитын хэрэгтэ хабаадалгаһаа сэхэ дулдыдадаг. Залуу коммунист А. В. Битуев комбинадай эрхим хүдэлмэришэн гэжэ мэдээжэ. Энэ залуу мэргэжэлтэ ниитын хэрэгтэ аргагүй эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Нүхэдэй сүүдэй хүдэлмэриие шадамар бэрхээр ябуулдаг, ажалай журам эбдэгшэдтэй, хулиган ябадал гаргагшадтай эбсэшэгүй шанга тэмсэл хэдэг юм. Нүхэдэй сүүдэй суглаанай шиидхэбэринүүд сэхэ цехүүд соо үлгэгдэдэг, нюур сахингүй, шангашье, туһатайшье хөөрэлдөөнүүд болодог. Һүүлэй мэдээгээр комбинадай хүдэлмэришэдэй дунда ажалһаа хожомдохо, архи ууха, зайгуултаха ушарнууд хомор боложо эхилбэ. Эндэ коммунист А. В. Битуевай оруулжа байһан хубита яһала бии гээд һанагдана.

Коммунист Ю. И. Петров хиналтын бүлэгые хүтэлбэрилдэг. Ю. И. Петров комбинадай, коллектив дотор үзэгдэдэг дутагдалнуудые саг дары элирүүлжэ, партийна организацида элидхэжэ, эдэ дутагдалнуудые усадхаха шанга хэмжээ ябуулгануудые абадаг заншалтай. Комбинадай коммунистнуудай коллективэйнгээ ажабайдалда ажал хэрэгтэ үнэн сэхээр хандажа, шанга эрилтэ табижа шададаг дээрэһээ зарим тэды амжалта туйлагдажа, БАМ-ай барилгада хэрэгтэй материал ехээр гаргагдажа, холын участогуудта эльгээгдэнэ гэжэ тоосоото-һунгалтын суглаан дээрэ элидхэл хэхэдээ, партбюрогой секретарь А. И. Резников хэлэбэ.

Уоянай промышленна предприятинуудай комбинат бариигдана, БАМ-да хэрэгтэй материал гаргана. Комбинадай бүхы цехүүдые ойрын сагта сүм ашаглалгада тушаажа, үшөө ехээр продукци гаргаха хэрэгтэ коммунистнууд хаба шадалаа сүм элсүүлхэ ёһотой гэжэ тоосооТо-һунгалтын суглаан дээрэ үгэ хэлэгшэд Ю. И. Петров, А. М. Емельянов, Л. Г. Глинская болон бусад тэмдэглэбэ.

Комбинадай 35 коммунистнуудай диилэнхи олониинь тон харюусалгатай участогууд дээрэ хүдэлжэ, өөрынгөө уялга болон даабаринуудые, партийна даабаряа бодото дээрэнь бэелүүлнэ. Комбинадай коммунистнууд эдэбхи үүсхэл гаргана, һайн шанартай продукци ехээр гаргажа, БАМ-ай барилгашадай эрилтые түгэс хангаха хэрэгтэ хүсэ шадалаа зорюулжа байна.

К. ЖАМЬЯНОВ.
Хойто-Байгалай район.

Мухар-Шэбэрэй районой колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд хамаг һанал бодолоо тарягаа хуряажа дүүргэхэ асуудалда хандуулдаг байгаа. Тэрэньшье ойлгосотой. Мүнөө үедэ поли, тарялан дээрэхи ургаһан юумые бултыень гүйсэд хуряажа, сэбэрээр, шанартайгаар суглуулжа абахаһаа харюусалгатай зорилго үгы ха юм. Энэ жэлдэ ороһото болон тэжээлэй ургамалнуудай һайнаар ургаад байхада, тэрэнээ хуу хуряажа абаха гээшэ тон шухала бшуу.

Адууһа мал олоор үсхэбэрилдэг, ороһо таряа ехээр ургуулдаг тус райондо энэ асуудалай эрид шангаар табигдадаг байһаниинь ойлгосотой. Тариянай үндэр ургасын абтаал һаань, мал ажал түргэнөөр хүгжөөгдэхэ, мяхан, һүн болон бусад продукци элбэг дэлбэгээр үйлэдбэрилэгдэдэг байна бшуу.

Тиимэһээ энэ жэлэй таарамжатай һайн эрхэ байдалые хэрэглэжэ, Мухар-Шэбэрэй таряашад бүхыдөө 843 мянган центнер ороһо суглуулжа абаха гэхэ гү, али гектар бүриһөө дунда зэргээр 14 центнер таряа хуряаха зорилго урдаа табиһан байха юм. Тэрэнэй хажуугаар эдэнэр таряа гүрэндэ худалдаха түсэбөө заатагүй дүүргэхын, бүхы ургамалнуудай хүсэд хүрэхэ үрэһэ хүрэнгэ хаахын, талха тариянай зүйл ниитынгээ адууһа малда элбэг хүрэхөөр таһалжа үгэхын түлөө оролдоо.

Колхоз, совхозуудай механизаторнууд, комбайнернууд, автомашинын жолоошод эгээл энэ намартаа тарялан дээрэ тон харюусалгатай халуун хэдэн ажалай хабсараад байхада, бүхы хүсэеэ, мэргэжэл шадабаряа, хамаг арга боломжоёо элсүүлэн, габшагай шангаар, үдэр бүхэндэ үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлжэ, амжалта, илалта заатагүй туйлаха зорилго табиһан юм. Теэд сагай уларилай орёо бэрхэтэй байдалай тохёолдоод байхада, энэмнай бүришье ехэ удха шанартай болоо бэлэй.

Үнгэрһэн жэлэйхитэй сасуулхада, байгша ондо районой диилэнхи ажахынууд баян ургаса ургуулжа шадаа. Мүнөө

СААШАДАА ЭНЭЭНҺЭЭ ҺУРГААЛ АБАХА

эндэ 54,4 мянган гектар тариалангай ургаса баал болгон унагаагдажа, мүн сэхэшье хадагдажа сохигдоо. Иигэжэ дүн хамта 610 мянган центнер ороһон абтаа гэхэ гү, али гектар бүриһөө дунда зэргээр 11,6 центнер тариан хуряагдаа. «Искра» колхозой таряашад энэ харюусалгатай хүдэлмэрее бригадна онол аргаар ябуулжа, район дотороо түрүүлэн, ажалай 19 үдэрэй туршада амжалтатай түгэсхэһэн байна. Эдэнэр энэ жэлдэ бүхыдөө 77,7 мянган центнер ороһо суглуулжа амбаарлаа гэхэ гү, али гектар бүриһөө 15,6 центнер ургаса хуряажа абаа. Энэнь бэшэ ажахынуудта орходоо эрхим үрэ дүн болоно. Тиихэдэ «Родина», «Коммунизм», «Путь Ленина» колхозуудай, «Авангард» совхозой механизаторнууд таряа хуряалгаяа мүн лэ эмхитэй һайнаар үнгэргэһэн байха юм. Дээрэ дурсагдагша ажахынууд гектар бүриһөө 15—12 центнер ургаса абаа.

Гэхэтэй хамта «Одон», Суулгын, «Забайкалец», Сутайн совхозуудта, «Знамя Ленина» колхоздо таряа хуряалгань ехээр унжагайраа. Жэшээлхэдэ, манай эндэ ябахада «Одон» совхозой Шэниистын отделенидэ аяар 900 гектар тариалангай ургаса сохигдожо абтаадүй. Тиихэдэ бүхыдөө район дотор 4000 гектар талмай дээрэһээ ургасань үшөө хуряагдаагүй үлэнхэй байгаа бэлэй. Энэ тохёолдоод байһан хоёр ондоо байдалые ямар ушар шалтагаанһаа болооб гэхэдэ, районой зарим ажахынууд, тэрэ тоодо «Искра», «Родина», «Коммунизм» колхозуудай таряашад урдаа байһан ехэ харюусалгые ойлгон, эдэбхи хэшээл ехэтэйгээр, ажалдаа түрүү онол аргануудые, технологи зүбөөр хэрэглэжэ хүдэлһэн байна. Иигэжэ ажаллаһан газартал амжалта заатагүй туйлагдана ха юм. Тэрэнэй хажуугаар эдэ ажахынуудта газар тарялан эрхилхэ хүдэлмэри хододоо үндэр хэм жээндэ ябуулагдана. Жэшээ болгон, «Искра» колхозые абаад үзэе. Ажахыда ургаса хуряалгада тракторно-тариан ажалай 4 бригада хамтын подрядай гуримаар хүдэлөө. Эндэ дүн хамта 28 агрегат хүдэлгэгдэһэн байна. Хуряалгын агрегат бүхэндэ хоёр комбайнер табигдаа. Хуряалгын-транспортна техникын бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэгдэхын тула тэдэндэ заһабари, техническэ харууһа хэхэ тусхай звенонууд хүсэд хүрэхөөр бии болгогдоһон байна. Бэрхэ мастер-заһабарилагша, гагнууршан гэхэ мэтэ мэргэжэлтэдээр звенонууд бүридхэгдөө һэн.

Ургаса хуряалга дээрэ хүдэлэгшэдэй дунда ашаг үрэтэйгоор эмхидхэгдэһэн социалис мүрысөөн онсо һуури эзэлээ. Эдэ түрүү ажахынуудта үндэр бүтээсэ туйлаһан бригадануудай механизаторнуудые урмашуулха тодорхой хэмжээнүүд хараалагдаһан байна. Иигэжэ ехэ таряа сохиһон хүнүүдтэ нэмэлтэ түлбэри түлэгдөө. Иимэ эрхэ байдалда хүдэлһэн, ажахынгаа хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй зүгһөө халуун анхаралаар, хүреэлэгдэһэн таряашад амжалта туйлахаараал туйлаа. Харин «Одон», Суулгын, «Забайкалец» совхозууд, «Знамя Ленина» колхоз энэ талаар гээгдэлтэй байшоо. Тобшоор хэлэбэл, ургаса хуряалгын эршэ дэлисэ, шанарыень хараад үзэхэдэ, эдэ бүгэдэ партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай һанаае яашье амаруулжа шадахагүй байна.

Хүсөөтын таряашад байгша ондо түрүүшынхеэ ажалдаа хамтын подрядай гурим нэбтэрүүлһэн аад, тэрэнээ зүбөөр хэрэглэжэ шадаагүй дээрэһээнь энэ харюусалгатай хүдэлмэри ехэл унжагайршоо. Октябриин хорёодоор ажахын ороһоной 18 комбайнай 14-нииинь хүдэлгэгдэжэ байгаа һэн. Совхозой парткомой секретарь нүхэр Г. Ж. Шалбаевай мэдүүлһэнэй ёһоор үлэгшэ дүрбэниинь эбдэршэнхэй. Тус совхозой өөһэдынгөө комбайнуудые хүсэд дүүрэн хэрэглэхын орондо ондоо ажахынуудай туһаламжа үзүүлхыень хүлеэжэ байһандань ехэл халагламаар байгаа бэлэй. Эндэ газар тарялан эрхилхэ хэрэгтэ дутагдалнууд үшөөл олон дайралдана. Хэрбээ ажахын нэгэдэхи отделениин механизаторнуудай гектар бүриһөө 11 центнер ургаса абаа һаань, харин хоёрдохи отделениинхид гектарай оройдоол 5 центнер хүрэтэр ороһо ургуулаа. Энэ ушарта байдал гансал сагай уларилһаа бэшэ, мүн газар тариалангаа юрэнхы дээрэнь муугаар эрхилһэнһээ, ажахыгаа эрхилэлгэдэ бии байгаа дутагдалнуудһаа болоо. Жэл бүри таригдаһан ороһото ургамалнууд эдеэшэжэ үрдинэгүй, эртын хюруһаа хосоржо һалана. Энэшье жэлдэ эндэхи таряашад оройхон тарилгаяа эхилээ һэн. Тэрээнһээ боложо, мүнөө ехэнхи талмайн ургасань эдеэшээгүй байшоо. Иимэ байдал ганса энэ ажахыда бэшэ, мүн «Эрдэм», Сутайн совхозуудта дайралдана. Мухар-Шэбэрэй районой хойто талын ажахынуудта тохёолдоһон энэ эрхэ байдалые ганса энээгээр тайлбарилхын аргагүй, үшөө газар тариалан эрхилхэ хэрэгтэ агротехникые хазагайруулга, тарилгын болзор унжагайруулга, муугаар элдүүрилһэн газар дээрэ нэгэл ургамалаа дабтажа тарилга, эмхидхэлэй хүдэлмэриие һула табилга, техникын олоор эбдэрэлгэ гэхэ мэтэ шалтагаанууд болоно.

Эдэ бүхы бии байгаа дутуу дунданууда районой ажахынуудай дары усадхаха байһандань батаар найданабди. Мухар-Шэбэрэй таряашад ороһото болон тэжээлэй ургамалнуудые ургуулха талаар нилээд баян дүй дүршэлтэй гээшэ. Теэд зарим колхоз, совхозуудта иимэ бирагүй дутагдалнуудтай дайралдахадаа, ехэл халагламаар байгаа һэн.

Ургаса хуряалга— хэзээдэшье хүнгэн байгаагүй. Энэ жэлдэ ороһо таряа сохилго угаа орёо бэрхэтэйхэн эрхэ байдалда үнгэрбэ. Мүнөө район дотор ургаса хуряахын хажуугаар абаһан ороһо тарягаа саг соонь, хатаажа, сэбэрлэжэ абаха, гүрэндэ түсэбөөр хараалагдаһан тарягаа худалдаха, үрэһэ хүрэнгэ хүсэд хүрэхөөр бэлдэхэ, намарай паар хахалха, поли дээрэхи һолоомоёо бултыень суглуулжа абаха хүдэлмэри үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдаха байгаа. Теэд эндэшье дутуу дунданууд олоор дайралдана. Район намарай паар хахалха түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Зарим ушарта үрэһэ хүрэнгэ хааха, сэбэрлэхэ хүдэлмэри ехэл хангалтагүйгөөр үнгэргэгдэнэ. Эдэ үдэрнүүдтэ һолоомо суглуулга үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдаха ёһотой. Энэ талаар колхоз, совхозуудта бии байһан техникые бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ, эндэ табигдаһан звенонуудай ажалые зүбөөр залан хүтэлбэрилхэ хэрэгтэй.

Бүхы ургасаяа саг соонь һайнаар, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахадань, гэзэгдэлдэ ороһон ажахынуудта туһалхын тула ондоо колхоз, совхозуудһаа ороһоной комбайнууд, автомашинанууд олоор эльгээгдэһэн байна. Энэ хүсые зүбөөр хубаарилан табиха, һайнаар хэрэглэхэ байгаа бшуу.

Районой партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй харюусалгатай хаһые эмхитэйгээр үнгэргэдэг болохо талаар хамаг хэрэгтэй хэмжээнүүдые саашадань абаха байһандань батаар найданабди.

Д. ДОНДОКОВ,
манай тусхай корр.

Арадай ажахын һалбаринуудай хүгжэхэ хэрэгтэ юрын мэргэжэлтэй хүнүүд бага бэшэ хубитаяа оруулдаг гэжэ мэдээжэ. Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой түбэй лабораториин инженер Галина Григорьевна Ревина арбан жэлэй саана эндэ хүдэлжэ эхилээд, мүнөө дүршэл, шадабаритай мэргэжэлтэн болонхой. Г. Г. Ревина түмэрэй шанар хинан шалгаха талаар нарин нягта шэнжэлгэнүүдые хэдэг юм.

Хоёрдохи зураг дээрэ «Бурятэнергын» РЭУ-гэй районно подстанциин мастер В. А. Дроздов харуулагданхай. Тэрэнэй хүдэлмэрее тодоор, зүбөөр ябуулһанай ашаар республикын промышленна предприятинуудта электрын элшэ хүсэн саг болзортоо хүргэгдэхэ жэшээтэй.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Г. Г. Ревина, 2. В. А. Дроздов.
П. БУРМАКИНАЙ фото.

ХАРААЛЬҺАНАА БЭЕЛҮҮЛХЭБДИ

Манай колхозой таряашад, малшад КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленумэй материалнуудые, нүхэр К. У. Черненкын тэндэ хэлэһэн тодо хурса үгые тон ехээр һонирхон гүнзэгыгөөр шудалжа байна. Оронойнмнай Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ, хүдөө нютагые социальна талаарнь шэнэдхэн хубилалгада туйлагдаһан амжалтанууд бидэниие ехээр баясуулна. Пленум дээрэ найруулагдаһан холын хараатай мелиорациин программатай танилсахада, газар тариалангые шанаржуулан һайжаруулха хүдэлмэриин хэмжээнүүд айхабтар ехэ гэжэ элирнэ. Партиин хараалһан эдэ бүхы зорилгонуудые бэелүүлгэ оронойнмнай ажалшан бүхэндэ хабаатай байһаниинь ойлгосотой.

Һүүлэй жэлнүүдтэ районДомнай, мүн манайшье ажахыда уһалууриин газар үргэдхэхэ талаар яһала ажал ябуулагдаа. Манай эндэ Үшөөтэйн, Сагаатайн гүрэнэй системэнүүд, Нарин-Үшөөтэйн, Худагай ажахы доторой уһалууриин сетьнүүд хүдэлгэгдэнэ. Хамта дээрээ 1402 гектарта сабшалан, тариалан болон бэлшээриин газар уһалагдадаг юм. Ниитынгээ малые элдэб зүйлэй тэжээлээр гүйсэд хангахын тула колхоздомнай тусхай тэжээл үйлэдбэрилгын цех байгуулагдаа һэн. Эндэ 25 механизатор, 12 луговод хүдэлнэ. Тэдэнэй мэдэлдэ ДТ-75, Т-150, МТЗ-50 ба 80 түхэлэй 25 трактор болон газар элдүүрилхэ бэшэ оньһон түхеэрэлгэнүүд үгтэнхэй юм. Тиигэжэ тэжээлэй цехэй хүдэлмэришэд сабшалан дээрэ хүдэлдэг, кукуруза, зеленко, түмһэтэ ургамалнуудые тарижа харууһалдаг.

Нёдондо намарһаа 1700 гаран гектарта минеральна үтэгжүүлгэнүүд гаргагдажа, гектар бүхэндэ гурбан центнер үтэгжүүлгэ оруулагдаһан болоно. Гадна сабшалан болон полинуудта 18,6 мянган тонно наг шэбхэ зөөгдэһэн байна. Эртэ хабарһаа эхилжэ, луговодуудНай гурбан звено боложо хубаараад, сабшалангаа һайнаар уһалха хүдэлмэри ябуулаа. Тиигэжэ бүхы талмайгаа хоёр дахин, Шара-Гол гэжэ газартахи сабшалангые гурба дахин уһалжа шадаабди. Хоёр зуу гаран гектар газар һайжаруулагдажа, олон жэлэй ногоон таригдаа. Мүнөө жэлдэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбтэ даабаринуудаа дүүргээбди. Түсэбэй ёһоор 23700 центнер үбһэн бэлэдхэгдэхэ һаа, тэрэмнай 25244 центнертэ хүргэгдөө. Дүршэлтэй луговод Ц-Д. С. Доржиевта 178 гектар сабшалан даалгагданхай юм. Тэрэ гектар бүриһөө дунда зэргээр 15,3 центнер үбһэ суглуулжа абаа. Һэрюун-Хангайн сабшалангые даажа абаһан Р. Б. Лубсанов тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө 121 процент дүүргэбэ. Үнинэй луговод А. Д. Вампилов 3896 центнер һайн шанартай үбһэ сабшажа, колхоздоо тушаагаа.

Мүн кукуруза ургуулагшадай звеногойхид 216 гектар талмай дээрэһээ гектарай дунда зэргээр 130 центнер ногоон набша суглуулжа, һайн шанартай силос даража абаһан байна.

Бригадир Р-Д. Л. Балдановай хүтэлбэри доро зеленко сабшажа суглуулха хүдэлмэри муу бэшээр эмхидхэгдээ. Тиигэжэ хамта дээрээ 50 мянган центнер бүдүүн тэжээл бэлэдхэгдэбэ, түсэбнай 40 мянган центнер байһан юм.

Мүнөө бидэ сабшалан, тариалан дээрээ наг шэбхэ зөөхэ, тэдэнээ сэбэрлэхэ, уһалууриин ханааб болон бэшэ түхеэрэлгэнүүдые заһабарилха ажалаа эхилэнхэйбди. Намарай, үбэлэй үедэ 180 мянган кубометр мүльһэн хүргэгдэхэ, 6—7 мянган тонно наг шэбхэ гаргагдаха юм.

Ган гасуур жэлдэ уһанай хомор дээрэһээ 500 гектар газар уһалагдангүй үлэшэдэг байха юм. Энэниие усадхахын тула Дээдэ-Үшөөтэйн системые шэнэлэн заһабарилха хэрэгтэй. Эндэхи 900 гаран гектар сабшалангые уһаар дутаахагүй зорилготойгоор Дээдэ-Үшөөтэйдэ сөөрэм тогтоогдохо ёһотой. Энэ хэрэгые республикын Мелиорациин болон уһанай ажахын министерство анхаралдаа абажа түсэблэхэ бэзэ. Гадна жэл бүри 300 гаран гектар талмайн үрэжэл дээшэлүүлхээр хараалнабди.

КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, хараалһанаа гүйсэд дүүргэхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлэн хүдэлхэбди.

Д. ЛУМБУНОВ,
Зэдын районой
Доржи Банзаровай
нэрэмжэтэ колхозой
түрүүлэгшын орлогшо.

ЗОХЁОН БАЙГУУЛГЫН БАРАГДАШАГҮЙ ЭШЭ ҮНДЭҺЭН

Эрдэм, техникын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Ленинскэ ба СССР-эй Гүрэнэй шангуудай талаар комитедэй эрдэмтэ секретарь, техническэ эрдэмэй доктор, профессор В. Н. ЧЕТВЕРИКОВОЙ хөөрөөн

Гол ба хамһабариин научна шэнжэлгэнүүдэй үрэ түгэс дүнгүүд, инженернэ эрдэм ухаанай туйлалтанууд, марксистско-ленинскэ хараа бодолтойгоор үнгэрһэн ба мүнөөнэй үе сагай орёо нарин үйлэ хэрэгүүдые шэнжэлһэн общество шэнжэлэгшэдэй томо зохёолнууд— Агууехэ Октябриин 67 жэлэй урдатэ СССР-эй Гүрэнэй шангуудта хүртэһэн бүтээлнүүдые богонёор иигэжэ тодорхойлжо болохо.

Физико-математикын эрдэмэй талаар совет болон дэлхэйн эрдэм ухаанай ехэ туйлалтануудта хабаатай теоретическэ бүтээлнүүдэй авторнууд шагнагшадай списогые нээнэ. Эдэ бүтээлнүүдынь шэнэ научна шэглэлнүүд болон онол аргануудые хүгжөөхэ бата үндэһэ һуури, ашаг үрэ түгэс приборнуудые, түхеэрэлгэнүүдые, технологическа ашаг үрэтэй шиидхэбэринүүдые зохёохо бааза болоно. Жэшээнь, газарай хоморой металлнууд болон ураанай ниилэлгэнүүдэй магнетизмын үзэгдэлые ба электронно байгууламжые элирүүлхэ талаар физигүүдэй коллективэй олон жэлэй үрэ түгэс ажал ябуулгын дүнгүүдтэ энэ хабаатай. Иимэ магнетигүүд тон үнэтэй шэнжэ шанартай суранзата материалнуудые абаха бааза болохо юм. Электролюминесцентнэ болон фотоэлектрическэ приборнуудай полупроводниково материалнуудые байгуулха зорилгые амжалтатайгаар шиидхэһэн авторнууд баһал шагналнуудта хүртэбэд. Эдэ шэнжэлгэнүүдынь полупроводнигуудай арга технологидо ба физикэдэ шэнэ шэглэлэй үндэһэ һуури болоһон байна.

Үндэр шагналнуудта хүртэһэн бүлэг математигууд хэдэн дисциплинын үндэһэ һуури дээрэ ехэ ерээдүйтэй шэнэ научна шэглэл байгуулжа, Ляпуновой онол аргые саашадань хүгжөөһэн байна. Тэрэнь орёо нарин техническэ түхеэрэлгэнүүдые байгуулха, залан хүтэлбэрилгын теориие, шэнжэлхэ шэнэ арга боломжонуудые үргэдхөө.

Эрдэм ухаае хүгжөөхын ба бодото хэрэглэмжэнүүдые хангахын тула тодорхойлон шэнжэлэгдэһэн теориин ашаг үрые харуулһан, шангуудаар тэмдэглэгдэһэн гол шэнжэлгэнүүдэй жэшээнүүд иимэ.

Үндэр шагналнуудые олгохо тухай парти, правительствын тогтоол дотор нэрлэгдэһэн бусадшье бүтээлнүүдэй удха шанар ехэ.

Бодосуудай термодинамическа шэнжэ шанар тухай мэдээнүүд шэнэ техникын проект зохёоходо, тоолон гаргахада шухала удха шанартай байха. 1100 гаран бодосуудай термодинамическа шэнжэ шанар тухай мэдээнүүдтэй олон боти справочнигай авторнууд лауреадууд болобо.

Ажамидаралай үндэһэ һууринь болохо ферментативна катализай үзэгдэлые шэнжэлэгшэдэй бүлэг Эсэгэ ороной эрдэм ухаанда ехэ хубитаяа оруулһан байна. Химическэ синтезэй олон тоото зорилгонуудые шиидхэлгэдэ, медицинскэ ба эдеэ хоолой промышленностьда, үбшэнгүүдые тодорхойлон элирүүлгэдэ, эм домуудые үйлэдбэрилгэдэ абтаһан үрэ дүнгүүд хэрэглэгдэдэг болонхой.

Биологиин шэнэ һалбариин —клеточнэ инженериин эшэ үндэһэн дайнай урдахи жэлнүүдтэ табигдаһан юм. Энэ талаар хэгдэһэн шэнжэлгэнүүдэй эсэстэ оршон тойронхи байгаалиин таарамжагүй эрхэ нүхэсэлнүүдтэ тэсэмгэй ургамалнуудые бии болгохо арга олгогдоһон байгаа.

Амиды клеткэ дотор болодог үзэгдэлнүүд тухай бусад эрдэм ухаанай дүнгүүд мүнөөнэй медицинэдэ улам ехээр хэрэглэгдэдэг болонхой. Аллерги үбшэниие сараха ба аргалха олон аргануудые гүнзэгыгөөр шэнжэлһэн дүнгүүдтэй монографи энээниие батадхана. Энэ хүдэлмэриин ашаар аллергитэй хүн зондо тусхай туһаламжа үзүүлхэ гуримууд байгуулагдаһан, бодото байдалда үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэһэн, аллерги үбшэниие элирүүлхын ба аргалхын тула аллергенүүдые промышленна гуримаар үйлэдбэрилгэ эмхидхэгдэһэн байна.

Элүүрые хамгаалгада шухала хэрэгтэй эрдэмтэд-медигүүдэй үшөө нэгэ хүдэлмэри шангаар баһал тэмдэглэгдэбэ. Стафилококково инфекцитэй тэмсэхэ ашаг үрэтэй зүйлнүүдые байгуулха гэһэн тэрэнэй темын шухала байһаниинь халагламаар. Олон жэлэй научна шэнжэлгын үедэ авторнууд иммунна препарадуудые бии болгоһон, ороной аргагалалгын ба научна томо түбүүдтэ тэдэнэйнь ашаг үрэ батадхагдаһан байна.

Антибиотигүүдые абаха научна үндэһэ һуури болон биокаталиктическэ арга технологи байгуулһан мэргэжэлтэдэй нүгөөдэ коллективэй хүсэлэл оролдолгонуудай ашаар экономическа ехэ ашаг үрэ туйлагдаа.

Зүрхэнэй клапануудай биологическа протезүүдые байгуулагшад СССР-эй Гүрэнэй шангуудай лауреадууд болобо.

Математигуудай, физигүүдэй, инженернүүдэй, медигүүдэй болон бусад мэргэжэлтэдэй зохёохы коллектив хүнэй ууряг тархиие шэнжэлхэ томограф гэжэ ехэ нарин аппаратура бүтээһэн байна.

Общество шэнжэлэгшэдэй бүтээлнүүдэй дундаһаа «Гадаадаһаа капиталай булимтаралгын үргэдэлгэ: түүхэ ба мүнөөнэй үе саг» гэһэн монографиие онсолон тэмдэглэхээр. Энэ комплексно научна шэнжэлгэ дотор 100 шахуу жэлэй хугасаада уласхоорондын экономическа болон политическэ харилсаануудай шухала талануудаар согсололгонууд ба тобшололнууд хэгдээ. Социально-политическэ ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршохо ленинскэ политикын шухалын шухала байһаниинь монографи дотор үндэһэ баримтатайгаар харуулагдана. Энэ томо бүтээл хадаа уласхоорондын харилсаануудай талаар марксистско-ленинскэ эрдэм ухаае хүгжөөлгэдэ хэгдэһэн айхабтар ехэ хубита болоно.

Ородой эртэ урдын гүрэнэй бүридхэгдэхын урда тээ ба бүридхэгдэхэ үедэ зүүнэй славянуудай түүхын талаар шэнжэлгэнүүд, мүн тэрэшэлэн совет криминологическа эрдэм ухаанай асуудалнуудаар хэгдэһэн бүтээлнүүд ехэ гүнзэгы байһаараа шалгарна.

Замбуулинһаа газарай байгаалиин нөөсэнүүдые шэнжэлхын тула фото-зураг буулгаха онол арга болон аппаратура зохёожо, арадай ажахыда нэбтэрүүлгэ, ехэ удха шанартай юм. Замбуулинай аппарадуудһаа хэгдэһэн газарай зурагууд онсо шухаг мэдээнүүдые үгэдэг. Ороной элдэб районуудай геологическа байгууламжые шэнжэлгэдэ, Поволжидо газар дорохи дабһагүй уһануудые бэдэрхэ талаар дурадхалнуудые оруулхада, БАМ-ай баруун хубида проектно-бэдэрэлгын хүдэлмэриин үедэ тэдэ зурагууд амжалтатайгаар хэрэглэгдэһэн байгаа. Иимэрхүү жэшээнүүдые үргэлжэлүүлжэ болохо. «Союз-22» онгосо ба «Салют-6» гэжэ замбуулинай научна станци дээрэһээ хэгдэһэн хэдэн арбаад мянган элдэб фотодокументнүүд манай ороной болон гадаадын оронуудай энээндэ хабаатай элдэб эмхи зургаануудта дамжуулагдаһан байгаа. Гүрэнэй үндэр шагнал абаһан СССР-эй болон ГДР-эй эрдэмтэд ба мэргэжэлтэдэй аша габьяа эндэ ехэ.

КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэн үгэ дотор Ставрополидо мелиорациин талаар туйлагдаһан амжалтанууд тухай тэмдэглэгдээ һэн. Ставрополиин ехэ каналай оршондо уһанай ажахын томо комплекс байгуулһанай ашаар эдэ амжалтанууд туйлагдаһан байгаа. Каналай оршондо хүдөө ажахын ашаг үрэ түгэс үйлэдбэриин зоно эмхидхэхэ талаар гидромелиораторнуудай амжалтанууд СССР-эй Гүрэнэй шанда хүртэһэниинь баярламаар.

Түсэбтэ табан жэлэй эгээл шухала барилганууд дээрэхи орёо нарин зорилгонуудые зохёохы ёһоор шиидхэһэн бүлэг инженернүүд, мэргэжэлтэд болон эрдэмтэд амжалтатай байба. Эдэмнай гэбэл, Ямбургын газоконденсатна уурхайе нээлгэдэ ба ашаглан хэрэглэлгэдэ хабаадаһан, түсэбтэ болзорһоо хахад жэлээр урид эрхим шанартайгаар дүүргэһэн газ дамжуулха Уренгой —Помары —Ужгород» гэжэ сорго хоолой бариха шэнэ онол аргануудые зохёон нэбтэрүүлһэн, Норильскын ашагта малтамал шанаржуулгын комбинадые газаар найдамтайгаар хангаха түхеэрэлгэнүүдые байгуулһан, БАМ-ай оршомдо сэбдэг хүйтэн газарта хүүргэнүүдые барилгын шэнэ онол аргануудые зохёон байгуулһан, Кузбассай геологическа ба сагай уларилай хүшэр хүндэ эрхэ байдалда ульһаар ехэ нүүрһэ нэмэл аргаар олзоборилгын эршые шангадхаха талаар туһалһан хүнүүд болоно.

Лауреадуудай нэрэ зэргэнүүдтэ хүртэгшэдэй дунда бүтээсэ ехэтэй хүндэ оньһон пр… сүүдые болон алхалдаг ман… томо экскаваторнуудые—др… лайнуудые байгуулагшад, мүн… һэнэй байдалые шэнжэл… ашаг үрэтэй радиолокаци… но арга зохёогшод мүн бол… но.

Фосфортой түмэрэй ру… болбосоруулха шэнэ арга т… нологи бии болгоһоной түл… Казахай ба Ураалай мета… лургнууд шангуудта хүрт… Тэрэ аргань Баруун Сибир… тэ ба Казахстанда эдэ ру… гай томо уурхайнуудые аш… лалгада оруулха ба комплек… ноор хэрэглэхэ хараа зам… дые нээнэ.

Эдеэ хоолой хэдэ хэд… шэнэ зүйлнүүдые—һүнэй, кон… дитерска зүйлнүүдые бол… үрэ жэмэстэ унданууды үл… дэһэгүйгөөр үйлэдбэрилхэ ар… технологи зохёогшод бо… лауреадууд болоо.

Мүнөө жэлэй шангуудта хүр… тэһэн бүтээлнүүд манай оро… ной эрдэм, техникын айхабта… ехэ хүсэ шадал тухай гэ… шэлнэ. Харин партимнай т… рэниие саашадань хэлбэри… гүйгөөр дээшэлүүлхэ зорил… табина. Шэнжэлгэнүүдэй аш… үрые саашадань дээшэлүүл… эрдэм ухаанай туйлалтануудые бодото дээрэнь үргэнөөр нэ… тэрүүлгэдэ эдэбхитэй туһа хү… мэри хэхэ болоогдоно.

(ТАСС)

ҺҮНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ

Һүүлэй жэлнүүдтэ угаалгын машина, электропылесос, электроутюг, радиоприемник, телевизор, магнитофон, оёдолой машина гэхэ мэтэ манай магазинуудта элбэг болоо. абалгые улам үргэдхэлгэ болоно. Хүн зоной дуратай эд бараагаа өөһэдөө шэлэн абаха бүхы арга боломжонуудые байгуулха талаар райпо дотор ехэхэн хүдэлмэри ябуулалсана гэжэ тэмдэглэхээр. Олон жэлдэ нэгэл газартаа ажаллажа ябаһан хадаа тэдэнэр дүй дүршэлтэйшье, мүн хүн зонойнгоо дунда хүндэ ехэтэй болонхой.

АЖАЛШАДАЙ ЭРИЛТЭНҮҮДТЭ— ХАРЮУСАЛГАТАЙГААР ХАНДАХА

...публикымнай эд хэрэгсэлэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэд хүдөөгэй ажалшадые худалдаа наймаанай талаар эрхимээр хангаха хэрэгтэ бүхы анхаралаа хандуулна гэжэ юм. Манаишье райпо правлениин хүдэлмэрилэгшэд ажалшадай эрилтэнүүдые түйсэд дүүрэнээр бэелүүлхын түлөө шармайн оролдоно.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабарие амжалтатайгаар бэелүүлхын, продукциин шанар дээшэлүүлжэ, худалдаа наймаанай хүдэлмэриие саашадань һайжаруулхын түлөө манай коллективэй ажалшад эдэбхи, үүсхэл гарган ажаллана.

Энэ оной 9 һарын турша соо эд бараанай эрьесын түсэб 101,2 процент бэелүүлэгдэжэ, тэрэ тоодо ниитын хоолой зүйлнүүдые наймаалха түсэб 113,3 процент дүүргэгдэһэн байна. Түсэбһөө гадуур 78,3 мянган түхэригэй бараа худалдаабди. Энэ оной үнгэрһэн жэлэйхитэй сасуулхада, 5,4 процентээр ехэ болоо. Харин эд бараанай эрьесэ болон ниитын эдеэ хоолой продукци гаргалга, урдань оной иимэ хидо орходоо, 50,6 процентээр дээшэлээ.

Эдэ бүгэдэ худалдаа наймаанай саашадаа улам бүри хүгжэжэ, хүн зоноймнай ажабайдалай жэл ерэхэ бүри һайжаржа байһыень гэршэлнэ. Гэбэшье хүн зоной тоо улам олошорно, тэдэнэй эрилтэнүүд бүри ехэ болоно гэжэ бидэнэр мартаха ёһогүйбди.

Гэхэтэй хамта эд бараанай эрьесэ улам бүри дээшэлнэ. Энэ ушар манай райпогой хүдэлмэрилэгшэдые бэрхэтэй байдалда оруулна. Юуб гэхэдэ, манда складууд тон үсөөн. Мүнөө үедэ манай магазинуудта складуудай 2 мянган дүрбэлжэн метр талмай дуталдана. Складуудай дуталдадаг ушар хадаа худалдаа наймаанда, түсэбэй дүүргэлтэдэ айхабтар ехэ нүлөө үзүүлдэг байна. Эндэһээ уламжалан худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй түсэбтэ даабарияа бэелүүлгэнь шахардуу болоно. Гэбэшье манай райпогой бүхы хүдэлмэрилэгшэд хамтаран, бэрхэшээлтэй байдалаа дабан гаража шададаг юм.

Худалдаа наймаанай шанар һайжаруулха, түсэбэй дүүргэлтэ юунһээ дулдыданаб гэхэдэ, нэн түрүүн эдэ аргануудые нэбтэрүүлгэ, тиихэдэ хүн зоной эд бараа өөһэдөө шэлэн лагдаа һэн. Тиигэжэ мүнөө райпогой бүхы магазинуудай 73 процентнь гэхэ гү, али 34 магазинда худалдан абагшад өөһэдөө дуратай эд бараа болон эдеэ хоолой зүйлнүүдые шэлэн абаха аргатай болонхой. Иимэ шэнэ онол аргаар хүдэлжэ байһан магазинуудай эд бараанай эрьесэ бэшэнһээ холо үлүү байдаг, мүн түсэбэй дүүргэлтэ саг болзор соогоо бэелүүлэгдэдэг.

Холын гүүртэ, фермэнүүдтэ ажаллажа ябаһан малшадые худалдаа наймаанай талаар эрхимээр хангаха гэһэн зорилго манай райпогой хүдэлмэрилэгшэдэй урда табигданхай. Улаан-Үдын хүдөөгэй районой Ивалгын зонодо оршодог Оронгын, «Заветы Ильича», «Сэлэнгэ» совхозуудай, Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ райпогоймнай автолавкануудай 4 жолоошон-наймаалагша саг үргэлжэ хүрэжэ байдаг юм. Жэлэй дүрбэн сагта амаралтагүйгөөр малшад, хонишод, таряашадаа эдеэ хоолой зүйлөөр, хэрэгтэй эд бараагаарнь ханган ябадаг эдэ нүхэднай СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ өөһэдынгөө хубитые бага бэшээр Коммунист, РСФСР-эй худалдаа наймаанай габьята хүдэлмэрилэгшэ Ким Батюрович Майтаев Советскэ райпогой эрхим хүдэлмэрилэгшэдэй нэгэн юм.

Малшадай захилнуудые саг соонь дүүргэхын, график-түсэбөө хазагайруулангүй, малшадай точконуудта саг болзор соогоо хүрэхын түлөө автолавкын жолоошон-наймаалагшад оролдолго ехээр гаргадаг. Гэбэшье тэдэнэй ажал хэрэгыень гэдэргэнь татаха дутагдалнууд ушараад лэ байдаг. Энэнь нэн түрүүн тэдэнэй зөөдэг продуктнуудта хабаатай. Юуб гэхэдэ, макарон, тоһон, саахар болон кондитерскэ зүйлнүүдэй багсалагдадаггүй дээрэһээ тэдэниие, илангаяа үбэлэй хүйтэндэ малшадта газаа наймаалханьбэрхэтэй байдаг. Хэрбээ эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудай дээрэ дүрсагдаһан, мүн бусадшье продуктнуудые багсалан гаргадаг һаань, худалдаа наймаамнай бүри урагшатай болохо бэлэй.

Һүүлэй жэлнүүдтэ шэнэ барилганууд олоор бодхоогдоно. 1980 онһоо хойшо үнгэрһэн хугасаа соо манай райподо 28 магазин шэнэлэгдэн һэльбэгдээ. Тиихэдэ Сотниково шэнэ универмаг, Колобки һууринда, Хурамшада эд бараанай шэнэ магазинууд баригдаа. Мүн Гильбэрэ һууринда шэнэ магазин баригдажа, ашаглалгада үгтөө.

Каленово һууринда шэнэ, мүнөөнэй эрилтэдэ хүрэмөөр магазин баригдаа. Ивалга, Хурамша һууринуудта һургуулиин столовонууд нээгдээ. Ивалгын СПТУ-гай дэргэдэ мүн лэ һайн столово хүдэлдэг болоо. Оронго тосхондо гахайн фермэ, бэлэдхэлэй пункт баригданхай. Магазинуудые бариха, шэнэлэн һэльбэхэ, заһабарилха талаар «Заветы Ильича», «Сэлэнгэ» совхозууд бидэндэ ехэ туһаламжа үзүүлдэг юм. Харин Оронгын совхоз, Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахы мүнөө хүрэтэрөө нэгэшье магазин баряагүй байһаар.

Гэбэшье бидэнэр дутагдалнуудаа усадхахын, хүн зониие худалдаа наймаанай талаар жэншэдгүйгөөр хангахын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллахабди, арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө оролдохобди гэжэ найдуулнабди. Манай хүдэлмэри хүн зоной ажабайдалтай нягта холбоотой гээшэ. Ажалшадаймнай байдал һуудал жэл ерэхэ бүри һайжарна, тэдэнэй эрилтэнүүд улам бүри ехэ болоно. Ушар иимэһээ тэдэнэй эрилтэнүүдтэ харюусалга ехэтэйгээр, саг соонь хандалга бидэнэй гол зорилго — амжалтымнай эхин болоно гээшэ.

Т. СТРИПУНИНА,
Советскэ райпогой правлениин түрүүлэгшын орлогшо.

...ера Петровна Мельникова хүн зоной ажаһуудалай ...эжэ хангалгын байшангай часуудые заһадаг ...ерскойдо 11-дэхи жэлээ мастераар ажаллана.

...мунис ажалай ударник Г. П. Мельникова үйлэд...гээ түсэбые 130—140 процент дүүргэдэг юм. ...ектив дотороо үнгэргэгдэдэг социалис мүрысөөндэ ...ододоо түрүүлэн гарадаг.

А. ЧЕПАКИНАЙ фото.

РСФСР: автономито область, округуудай һонин

ХҮБШЭ ТАЙГАДА ОЛОН ДАБХАР ГЭРНҮҮД БОДХООГДОНО

Кудымкарта 320 хүнэй һууритай хүүгэдэй комбинат «эрхим» сэгнэлтэтэйгээр тушаан абтаба. Тэрэ уужам һаруул таһалгануудтай, столовотой юм. Арадай онтохонуудай персонажуудтай зурагууд ханыень шэмэглэн гоёоно.

Энэнь байгша табан жэлдэ Коми-Пермяцка автономито округой захиргаанай түбтэ ашаглалгада тушаагдаһан хүүгэдэй хоёрдохи комбинат болоно. Хотын социально-соёлой хэрэглэмжын бүхы объектнүүдые арадай депутадууд хиналта дороо абанхай, гэр байра барилгада онсо анхарал хандуулагдадаг. Соведүүдэй үүсхэлээр Кудымкарай олохон эмхи зургаанууд болон предприятинууд энэ хэрэгтэ хабаадалсадаг. Хамтын хүсэлэл оролдолгонуудаар жэл бүри 15 мянган дүрбэлжэн метр гэр байра ашаглалгада тушаагдадаг.

Нэгэ дабхар модон гэрнүүдэй һуури дээрэ олон дабхар сагаан байшангууд бодхоогдоно.

Кудымкар.

ҮРЭҺЭ ХҮРЭНГЭ ПОЧТООР ЭЛЬГЭЭНЭ

Туршалга-үйлэдбэриин «Горно-Алтайское» гэжэ ажахы хэрэглэгшэдтэ үрэһэ хүрэнгэ эльгээжэ дүүргэбэ. Яблониин, грушын, сливын, үхэр нюдэнэй, малинын, шасарганын болон үрэ жэмэсэй бусад ургамалнуудай үрэһэн эльгээгдэнэ.

Горно-Алтайскда үрэ жэмэстэ түрүүшын модод гушаад онуудта бии болоһон юм. Тиихэдэ И. В. Мичуринай үүсхэлээр хотын захада саад ургуулгын эрдэм-шэнжэлгын бүхэсоюзна институдай филиал байгуулагдаһан. Тэрэ гэһэнһээ хойшо хадата Алтайн областной түбые Сибириин саадуудай нютаг гэжэ нэрлэдэг болонхой. Эндэхи эрдэмтэд хүйтэндэ тэсэмгэй 140 гаран сортын ургамалнуудые бии болгоо юм. Тэдэнь Сибириин, Ураалай ба Алас-Дурна хизаарай, Дунда Азиин хото городууд болон һуурин тосхонуудаар таранхай. Венгриин, ГДР-эй, Польшын, Румыниин, Чехословакиин, Монголой, Югославиин саад ургуулагшад хадата Алтайн сортнуудые ургуулдаг болонхой.

Горно-Алтайск.

СОЁЛОЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ГОРИТОЙ ХУБИТА

Шэтын областиин Кировэй нэрэмжэтэ колхоз гүрэндэ орооһо худалдаха гурбан жэлэй түсэбүүдые дүүргэһэн тухайгаа элидхэбэ. Таряашадай ажалай энэ илалтада ажахыда байгуулагдаһан соёлой-спортивна комплексын хүдэлмэрилэгшэдэй хубита бага бэшэ юм.

— Хүйтэрһэн хойно орооһо хуряаха бологдоо,— гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Социалис Ажалай Герой Б. Мажиев хэлэнэ.— Хүнүүд шэн зоригтойгоор, түхэреэн сүүдхэ соо хүдэлдэг байгаа. Тиин тэдэнэрэй ойро зуура амарха үедэнь соёлой байшангай агитбригада концерт наада харуулжа, урма зоригыень бадараадаг һэн. Нютагай уран зохёолшод ба композиторнууд колхознигуудтай ходо уулзадаг болоо. Хара-Шэбэрэй комплекс Агын буряадай автономито округ дотороо эгээ түрүүшынхинь һэн. Мүнөө тэдэнэй тоо 10 болоо.

Ага.

(ТАСС).

ТАСС — АПН
ХИЛЫН СААНАҺАА

ЭБ НАЙРАМДАЛ БЭХИЖҮҮЛГЫН ЗАМААР

...хэй дээрэхи политическэ байдалые гуримшуулхын, ...түрэлтэндэ тохёолдуулагдаһан дайнай аюулые ...уулан сарахын тула Советскэ Союз өөһэдһөөнь дулдыдаһан бүхы юумэ хэдэг ...а, саашадаашье хэхэ юм ... Агууехэ Октябриин социалис революциин 67 жэлэй ойдо зорюулагдаһан, ...лиин Съездүүдэй ордон соо болоһон уулзалга ...э КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй ...ховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр К. У. ...ненко үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ гэжэ гадаадын хэблэл ...нэ.

...онстантин Устинович Черненкын тэмдэглэһэнэй ёһоор, ...етскэ Союзай Коммунис ...и, Совет гүрэн бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангажа, бэхижүүлхэ хараа шулуу бэелүүлнэ гэжэ Венгриин «...сабадшаг» газетэ бэшэнэ. Энэ хадаа шэглэлыень бүхы совет арад халуунаар һайшаан дэмжэнэ. Москвада боолоһон сэрэгэй парад болон ажалшадай жагсаал энээниие тодо хурсаар элирхэйлэн гэршэлээ. Соведүүдэй ороной алдарта хүдэлмэришэн анги, колхозно таряашад, арадай интеллигенци, бүхы совет арад КПСС-эй ленинскэ политикые бүрин хүсэдөөр һайшаан дэмжэнэ.

Октябриин суртал һургаалнуудта, гадаадын политикын ленинскэ гол ёһонуудта үнэн сэхэ Советскэ Союз эб найрамдалай тулшан ходоодоо байдаг юм гэжэ Болгариин «Работническо дело» газетэ бэшэнэ.

Дайнай аюулые һулаарууулгада, уласхоорондын байдалые һайжаруулгада США-гай ба НАТО-гай зонхилхы бүлэгөөрхидэй политическэ захяа заабаринууд, ээрхэг түримхэй ябуулганууд һаад түбэг ушаруулна гэжэ Чехословакиин «Руде право» газетэ тэмдэглэнэ. Эдэ бүлэгөөрхид СССР болон тэрэнэй союзнигуудһаа сэрэгэй булюу хүсэтэй болохые оролдоно, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээнэ, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлаха хөөрэлдөөнүүдтэ һаад тоноо ушаруулна, замбуулиһан дандада буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргахые һэдэнэ, бэеэ даадаһан байдалтай гүрэнүүдтэ хараа бодолоо баадхахые эрмэлзэнэ. Хүн түрэлтэнэй дайнай аюулые зайсуулан сараха аргатай байһыень Москвада боолоһон сэрэгэй парад, ажалшадай жагсаал элирхэйлэн харуулба. Улаан талмай дээрэ боолоһон һайндэртэ хабаадагшад баглаа сэсэгүүдые барижа ябаһадаа, ерээдүйдөө этигэл найдалаар дүүрэнхэй байба.

«Эб найрамдал болон социализм найдамтай хамгаалалтатай»—иимэ гаршаг доро «Берлинер цайтунг» (ГДР) газетэ Москвaһаа эльгээгдэһэн репортажаа толилбо. Мүнөө газар дэлхэй дээрэхи амидарал аюулда дайрагдажа байна гэһэн совет хүтэлбэрилэгшын һэргылэмжые ушар ёһо ойлгохо бүхы хүнүүд һайшаан угтаа. Гэбэшье буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгэ, хёморoo зүришэлдөө үүдхэлгэ — энэ политика социализмда зүрюу харша байна. Аха дүү оронуудтай хамта Социалис хани харилсаата оронуудай уласхоорондын байдалые саашадань бэхижүүлхын түлөө, ээрхэг түримхэй али бүхы һанаашалгануудта шанга харюу сохилто үгэхын түлөө СССР эдэбхитэйгээр тэмсэнэ.

Социалис хани харилсаата оронуудай уласхоорондын хэрэгүүдтэ шэнэ юумэ үүдхэжэ байдагыень, ниитэ хүн түрэлтэнэй эб найрамдалта суртал һургаалнуудые сахин хамгаалдагыень элирхэйлэн харуулһан шэнэ баримтануудые үдэр бүри асарна гэжэ Румыниин «Скынтея» газетэ тэмдэглэнэ.

Сэрэгэй булюу хүсэтэй болохо гэһэн тэдэнэй һанаашалгануудай бүтэхэгүй байһыень НАТО-гай бүлэглэлэй хүтэлбэрилэгшэд ойлгохо ёһотой гэжэ Вьетнамай «Нян зан» газетэ бэшэнэ. Союзнигуудтаяа хамта Советскэ Союз энээн тухай тэдэниие уридшалан һэргылбэ. Социализм бодото һуурияа түүхэһээ эридэггүй. Тэрэ өөрөө түүхэ болоно. Хэрбээ хэн нэгэнэй энээниие ойлгохогүй байгаа һаань, халагланабди.

Югославиин **«Политика»**, Австриин **«Винер цайтунг»**, Англиин **«Файнэншл таймс»**, Франциин **«Юманите»**, **«Матэн»**, Англиин **«Лос-Анджелес таймс»**, Японой **«Асахи»**, Индиин **«Нэшил геральд»**, газетэнүүд, Баруун Германиин телевидениин шэнжэлэгшэ **Ард**, **Си-би-эс** гэдэг американ телекомпани, Америкын «Нью-Уорлд ревью» журналай ахамад редактор **Мерилин Бектел** гэгшэд Октябриин революциин 67-дохи жэлэй ойе һайндэрлэлгэтэй дашарамдуулан, үнгэргэгдэһэн уулзалга дээрэ совет хүтэлбэрилэгшын хэлэһэн үгые үргэнөөр шэнжэлбэ.

КОЛУМБИИН КОМПАРТИИН СЪЕЗД

БОГОТО. Колумбиин Компартиин XIV съезд эндэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр. ...-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Хильберто Виейрагай хэлэһэн тоосоото элидхэлые съездын делегадууд зүбшөөн хэлсэнэ. Эб найрамдалай түлөө, ажалша арадай эрхэ туһые хамгаалхын түлөө, орон дотор демократическа хубилалтануудые улам гүнзэгырүүлхын түлөө тэмсэлэй саашадань эдэбхижүүлгэ шухала гэжэ съездын делегадууд тэмдэглэнэ.

КПСС-эй делегациие толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, «Коммунист» журналай ахамад редактор Р. И. Косолапов съезд дээрэ үгэ хэлэбэ. КПСС-эй Центральна Комитедһээ, 18,5 миллионһоо дээшэ совет коммунистнуудай үмэнэһөө тэрэ съездын делегадуудта, Колумбиин бүхы коммунистнуудта аха дүүгэй амаршалга дамжуулаа. Колумбиин коммунистнуудта, бүхы ажалшадта дайшалхы амаршалга, пролетарска һаналаа нэгэдэлгын мэдэрэлые, һайн һайхан хүсэлэнгүүдые дамжуулха гэһэн КПСС-эй, тэрэнэй Центральна Комитедэй Генеральна секретарь нүхэр К. У. Черненкын даалгабарие дүүргэхэ байһандаа баяртайбди гэжэ тэрэ хэлээ. Танай хуралдаан уласхоорондын айхабтар орёо түгшүүрилтэй оршон байдалда боложо байна гэжэ КПСС-эй делегациие толгойлогшо тэмдэглээ. Хүн түрэлтэнэй түүхэдэ түрүүлэн дэлхэй дээрэхи хүгжэлтэ дэбжэлтэдэ аюул тохёолдуулагдажа байна. США-гай захиргаан түрүүтэй империализмын дай жүрөөдэһэн ээрхэг түримхэй бүлэгөөрхидэй хархис политика энээнэй үндэһэн болоно.

Колумбиин Компартиин XIV съездэ КПСС-эй ЦК-гай эльгээһэн амаршалгые делегадууд болон айлшад нэрьемэ, удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтаа. КПСС-эй делегациие толгойлогшо энэ амаршалгые соносхон уншаба. КПСС-эй ЦК-гай даалгабаряар тэрэ съездэ дурасхаалта бэлэг — дэлхэйн пролетариадай вождь В. И. Ленинэй портрет барюулаа.

АРАДУУДАЙ АХА НҮХЭСЭЛЭЙ ХҮСЭН ЕХЭ

УЛААН-БААТАР. Агууехэ Октябриин социалис революциин 67 жэлэй ойдо, МНР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан монгол-совет хани барисаанай һара эндэ дүүрэбэ. Тэрэ Монголой болон Советскэ Союзай арадуудай эбдэршэгүй бата аха нүхэсэлые, али бүхы үрэ түгэс харилсаа холбоое саашадань гүнзэгырүүлгэдэ шэнэ ехэ хубита болобо.

КПСС-эй XXVI съездын түүхэдэ шнидхэбэринүүдые, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха, термоядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха талаар шэглүүлэгдэһэн Советскэ Союзай эб найрамдалта гадаадын политикые бэелүүлгэдэ Соведүүдэй ороной ажалшадай туйлаһан амжалтануудые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ябадал интернациональна хани барисаанай һайндэрэй үргэн ехэ, элдэб янзын программын үндэһэ [illegible] дарида табигдаһан байгаа.

Улаан-Баатар, Дархан, Эрдэнэт болон бусад хотонуудта, республикын һуурин тосхонуудта хани барисаанай митингнүүд, үдэшэнүүд, Соведүүдэй ороной түлөөлэгшэдтэй уулзалганууд үнгэргэгдэһэн байна.

«УРАН ҺАЙХАНАЙ ГАРААР ДАЛЛАНАБ...»

(ПОЭТ ДАМБА ДАШАНИМАЕВАЙ ЗОХЁОЛНУУД ТУХАЙ)

Дамба Дашанимаев социализмын байгуулалта гээшэ оулад хатуу ангиин тэмсэлээр дарлагша ангиин эсэргүү һэдэлгые даража түбхинүүлэгдэхэ юм гэжэ тодо ойлгоо. Тиимэһээ коммунис үзэлөө үндэр дээрэ үргэжэ, ангиин тэмсэлэй эршые шанга бариха байнабди гэһэн удха олон уншагшадтаа зохёолнууд сооһоо дуулгажал ябаа. Уран зохёолшын иимэ зорилго урдаа табижа ажаллаха гээшэ тэрэ үеын ангиин тэмсэл соо айхабтар ехэ удхатай байгаа. Колхоз байгуулха гэжэ оролдожо, дарлагша ангитай (кулак, ламанартай) тэмсэжэ байһан хүдэлмэришэн, үгытэй ба дунда шадалтай таряашан, хүдөөдэ соёлой хүдэлмэри ябуулагшад —эдэ нүхэдэйнгөө гартаа бариһан зэбсэгынь бүри хурсадхалсаһантай адли үүргэ тэрэ зохёолнуудынь дүүргээ.

1929 ондо бэшэһэн шулэгынь «Хоёр хүсэн» гэжэ сэхэ нэрлэгдэнхэй. Партиин, Совет засагай уряа дүүргэжэ «ногоон таряа ехээр тарижа» ургуулая гэһэн уряада эсэргүүсэжэ байһан дайсан баяшуудта поэт ажалша таряашантай хамта эрид харюу үгэнэ:

—Дүүгэй!
Дүүгэй бай!
Үгытэй, дунда
Таряашан бидэнэй дуран, —
гэжэ
Ажалша таряашан
анзаһаа бариба.

1933 ондо бэшэһэн «Ангиин байлдаагаар» гэһэн шулэгынь уншажа үзэхэдэ, поэдэй гол бодолынь иимэ дабталгын үгэнүүд соо:

Дэби-дэби дээшээ,
Дээгүүр ниидэдэг онгосо.
Урга-урга ободоо,
Улаан манай Октябрь.

1934 ондо зохёоһон суута зохёол болохо «Совет» гэжэ шулэг соогоо ангиин хатуу тэмсэл соо илан мандаһан Совет засагаа магтан дуулана:

Хомхой хубиин үмсы
Хамтын болгоо харгы.
Кулак ангиин хоры
Хюһаа Совет бургы.

Дамба Дашанимаевай поэзиин, бүхы уран зохёолнуудайнь коммунис идейнэ удхань эршэтэй, хүсэтэй. Энэ шанар шэнжээрээ тэрэнэй поэзи мүнөөшье манда хүндэтэй, туһатай.

Дамба Дашанимаевай зохёолнуудай гол зорилго хадаа социализм байгуулалтын үедэ совет үзэл бодолтой, сэдьхэлэй шэнжэ шанартай шэнэ хүнүүдэй урган бодожо байһыень харуулалга болоно. Хүдэлмэришэд, таряашадай дүрэнүүд социалис ажал дээрэ байһаар, шэнэ шэнжэ шанараа хэрэг дээрэнь элишэлэн үзүүлжэ байһаар поэдэй зохеолнууд соо уран һайханаар зураглагданхай. 1927 ондо бэшэһэн «Найрамдал» шулэг соогоо хүдэлмэришэн, таряашанай найрамдал тухай бэшээ, тиихэдээ социализм байгуулагша эдэ хоёр гол хүсэнүүдэй мандагар баатарлиг дүрэ зурана:

Булад балта далайһан
Богоол хүдэлмэришэн
бодожо,
Хүрзэ, хадуур бариһан
Хүдөө ажалһан хүдэлөө.

Хореод онуудта бэшэгдэһэн шулэг соохи совет хүнүүдэй дүрэ хамтадхаһан шанартайгаар, ангиин талаар эли үзэгдэдэг шэнжыень тэмдэглэжэ бэшэгдэнхэй. Харин гушаад онуудайнь зохеолнууд соохи дүрэнүүд бодото хүнэй, нютаг оронои шэнжэтэй болложо зураглагдаа. Буряад нютаг дээрээ ажал, баатарлиг хэрэг бүтээжэ ябаһаниинь харуулагдана. Жэшээ болгон, «Хамтын ажалтанда» (1929), «Үбһэнэй үе» (1931), «Уряал» (1932), «Тоёон» (1935), «Уран биир» (1935), «Санаша басагадта» (1937) г. м. шулэгүүдыень дурдалтай.

Буряад орондо социалис индустриализациин үедэ хүдэлмэришэн ангиин шэнээр урган бодожо байһанда поэт баяртай шулэглэнэ. «Уряал» гэжэ шулэг соогоо паровоз-вагон заһабарилха заводой барилгын эхи табигдаһанда хүхюутэй байһанаа мэдүүлжэ, ажалай бүтэсэтэй эхилһэндэ урматай байна:

Үзэгты,
харагты
энэ ехэ
гигантаяа.
Дээдэ-
Үдэ
хотын
дээрэ
Дахин
иимэ
хото
тогтохонь!
Кулак,
лама,
ноёд
...оролхожо,

Хоро
шараар
боолжэжэ
байна.
Хобхо
сохёод
һалгая
дайсанаа,
Хурса
зориг
зоригоы,
ажалшад,
Хурдан
темп
абаеы
түргөөр!

«Тоёон» гэжэ мүн лэ суута шулэг соогоо поэт буряад хүдэлмэришэн хүбүүе магтан дуулаа, эхэ нютагайнгаа ажалай талаар хүгжэлтэдэ ехээр баясажа бэшээ:

Тоёон! Шамай поэт
Эгтээ магтаа бэшээ.
Манай сагай Тоёон
Хүхюу замай жэшээ.
Шиниигүзээ малтаад,
Залуу шахтёр-буряад
Түлеэ абахаар ерээ,
Түнхюур гартаа баряад.

Социализмын үедэ мүндэлһэн хүнүүд хадаа социалис революци үүсхэгшэ түрүүшын үеын хубисхалшадай хэрэгые үг залгуулан ябаһан хүнүүд байна. Тиимэһээ тэдэнэй хэрэг хододоо хүндэлэгдэхэ, дурдагдаха ушартай, иимэ бодол Дамба Дашанимаев лаб сээжэдээ хадуугаа. Энэ талаар тэрэнэй бэшэһэн «Туг» (1935) гэжэ шулэг буряад поэзидэ бодото буряад хубисхалшын дүрые түрүүн үүсхэн харуулһан шулэгэй нэгэн. Тэрээн соонь алдарта революционер Цыремпил Ранжуровай дүрэ харуулагданхай.

«Улаан тугта дивизион» (1933), «Цырмаа» (1936) гэһэн томонууд зохёолнууд соонь буряад, ород улаан сэрэгшэд, комсомол Цырмаа—шэнэ совет хүнүүдэй дүрэнүүд үргэнөөр харуулагдаа.

Социалис ажалаар эхэ нютагаа өөдэнь татажа байһан совет хүнүүдые магтан дуулаһан поэт Дамба Дашанимаевай хонгёо хоолой хододоо һонорхон соностохо.

Үсэгэлдэр, мүнөөдэр —
хэдыдэш
Өөрсэгүй бидэндэ
мартагдаагүй.
Үглөөдэр, нүгөөдэр —
хэзээдэш
Оорымнай эхэхэн нютагууд
юм —

гэжэ Эхэ нютагтаа, зондоо хандажа поэдэй хэлэһэн үгэнүүд тодохон соностоно.

Поэт Дамба Дашанимаев буряад шулэгэй уран аргануудые баяжуулха, нарижуулха гэжэ оролдолго гаргаһан эдэбхитэй. Бүри хорёод оной һүүл багта бэшэһэн шулэгүүдынь буряад шулэгэй хэлэндэ яряанай хэлэнэй уран аргануудые (интонаци, богони мэдүүлэл г. м.) хэрэглэхэ ажал ябуулаа. Иимэ үүсхэл олон поэдүүд тэрэ үедэ урагшань татаа, тэдэнэр В. Маяковскиин нүлөө доро шулэгэйнгөө мүр соохи үгэнүүдые табсантуулан табижа бэшээ. Поэдэй «Хоёр хүсэн», «Уряал» шулэг һанаад үзэе.

1934 ондо Дамба Дашанимаев өөрынгөө суута гараһан, буряад шулэг уншагшадай шэхэндэ «хан» гэжэ соностоһон, сэдьхэлдэнь хаб байса хадуугдаһан мүрнүүдтэй «Совет» гэжэ шулэгөө бэшээ.

Буряад хэлэнэй удаан, түргэн аялгануудые шулэгэй ритм байгуулха уран арга болгожо хэрэглээд, эхинһээ адаг хүрэтэрөө тодо ритмтэй шулэг бэшэһэн байна. Энэ үүсхэлынь буряад шулэгшэдтэ нэгэ шэнэ харгы харуулаа. Энэ шулэгэй нүлөөн доро олон поэдүүд тэрэ үедэшье, һүүлэйшье үедэ зохёолнуудые бэшээ.

Дамба Дашанимаевай энэ үүсхэлые ород литература шэнжэлэгшэд, буряад эрдэмтэд ехэ һонирхоо, дэмжээ. Шулэгэйнгөө уран арга, шэмэг хэрэгсэлнүүд дээрэ нягта хүдэлһэн габьяань буряад поэзидэ ашатай жэшээ мүнөөшье поэдүүдтэ үзүүлнэ.

ЛИТЕРАТУРЫН ХАНИ БАРИСААНАЙ ХАРГЫ ТАБИЛСАГШАДАЙ ДУНДА

Поэт Дамба Дашанимаев залуу буряад литературын орон соохи литературануудтаяа, илангаяа ород литературатай харилсаха харгыень заһалсаһан, үргэдхэлсэһэн, түрэл буряад литературынгаа интернациональна шэнжыень бадаруулалсаһан уран зохёолшо юм. Д. Дашанимаев И. Крыловой, А. Пушкинай, Л. Толстойн зохёолнуудые, олониитэ политическэ номуудые, статьянуудые буряад хэлэндэ оршуулһан, ехэ ажал хэһэн хүн юм.

1936 ондо августын долоонһоо октябриин долоон болотор эгсэ хоёр һара соо буряад уран зохёолшод орон соогуураа аяншалһан байна. Тэдэнэр—Х. Намсараев, С. Туя, Б. Базарон, Д. Дашанимаев дүрбэн байгаа. Тэдэ Москва, Ленинград, Киев, Днепропетровск, Абхази, Грузи, Армени, Азербайджан гэһэн газарнуудаар зорижо ябаһан юм. Тэдэнэй зорилго хадаа тэдэ оронуудай ажабайдалтай, уран зохёолшодтой танилсаха, буряад нютагайнгаа амжалта тухай хөөрэхэ зорилготой байгаа. Тэдэнэр Москвада партиин ЦК-да хөөрэлдөө, ородой А. С. Серафимович, А. Толстой, В. Ставский, А. Караваева, мүн бэшэ арадуудай олон уран зохёолшодтой танилсаа, уран бүтээлэйнгээ талаар барисаа байгуулһан байна. Энэ аян замынь ехэ удхатай гэжэ үзэгдоо. Дамба Дашанимаев Буряад орондо буужа ерэһэн уран зохёолшодтой хүдөө нютаг ябалсадаг, буряад зон тухайгаа хөөрэдэг хүн байгаа. 1936 оной апрель һарада Буряадай ба Зүүн Сибириин уран зохёолшодой ехэ суглаан болобо, тэрэ суглаанда олон уран зохёолшод ерэбэ. Москваһаа ерэһэн Н. Панов гэжэ уран зохёолшотой хамта Дамба Дашанимаев Сэлэнгын аймаг ошоһон байгаа. Тэндэ колхозой клуб соо болоһон уулзалгада Н. Панов «Стахановтанда», Д. Дашанимаев «Тоёон», «Туг» гэжэ шулэгүүдээ уншабад.

Мүнөө буряад литература үргэн замаар, түргэн хүлэгөөр орон соохи ба хилын саанахишье литературануудаар холбоогоо ябуулна. Энэ үргэн замынь мүрлэлсэһэн хүнүүдэй нэгэн Дамба Дашанимаевай нэрэ аянда ябаһан уран зохёолшоднай дурдажал ябаг лэ.

УРАН ШУЛЭГӨӨР БИЛТАРҺАН ҮДЭШЭ

Жаргаланта нютагта үнгэргэгдэһэн Дамба Дашанимаевай ойн баярай суглаанай үдэшэ буряад поэзиин, дуу хатарай бодото һайндэр болоо.

Түрүүн поэт Цэдэн Галсанов Дамба Дашанимаевые өөрөө гушаад ондо урдаа хаража, оюун бэлигэйнь нүлөөн доро шулэгшын замаар ябаа хүм гэжэ дурдаа. Саашань Дамба Дашанимаевай ба өөрынгөө шулэгүүдые уншаба. Удаадань поэт Лобсон Тапхаев республикын Уран зохёолшодой холбооной ажал тухай хөөрөөд, «Дамба Дашанимаевай дурасхаалда» гэжэ тэрэ үдэртөө бэшэжэ дүүргэһэн шулэгөө уншажа баярлуулаа. Һонирхолтой зүйлынь гэхэдэ, тэрэ шулэгынь Дамба Дашанимаевай «Совет», «Тоёон» гэһэн шулэгүүдтэ адли тодо ритмтэйгээр бэшэгдэһэн байба.

Һургуулиин багша М. Г. Эрдынеева 1970 ондо тогтоһон Дамба Дашанимаевай нэрэмжэтэ литературна кружогой ажал тухай хөөрэбэ, нютагайнгаа алдарта поэдэй ажал ябуулга тухай баримтата зүйлнүүдые-документнүүдые, фото-зурагуудые, дурасхаалнуудые гараараа бэшэжэ, миндаһанда буулгажа суглуулһан юм ха. Үнгэрэгшэ жэл болоһон аймагай олимпиадада һурагша Света Будажапова Дамба Дашанимаевай уран зохёолнууд, намтар тухайнь реферат табяад, түрүү һуури эзэлээ, шагнал, магтаалда хүртөө, һургуулияа суурхуулаа ха.

Литературна кружогойхид Ганса Дамба Дашанимаевай уран зохёолнуудаар бэшэ, буряад, мүн бүхы совет литератураар һонирходог байба.

Тэрэ үдэшын баярай суглаан дээрэ һургуулиин литературна кружогой юһэн һурагшад Дамба Дашанимаевай «Дүрбэн үе», «Ленин нүгшэбэ», «Арбан жэл», «Хамтын ажалтанда» гэжэ шулэгүүдые уншаба. Һүүлдэнь өөһэдынгөө шулэгүүдые гурбан басагад уншажа, һуужа байһан зоной сэдьхэл хүлгүүлбэд. Арбадахи классай һурагша Л. Молонова «Түрүүшын комсомолшуудта» гэжэ шулэг соогоо хорёод оной комсомолшуудта хүндэтэйгоор ингэжэ хандана:

Булад
хатуу зүрхэтэй
Буурал
нютагайм комсомолшууд.

Уран зохёолшо Дамба Дашанимаевай түрэл литературадаа оруулһан нэмэри шанартай, мүнөө ажаллагша уран зохёолшодто һургаалтай. Поэт Д. Дашанимаев «Уряал» гэжэ шулэг соогоо 1932 ондо паровоз-вагон баригшадта ехэ амжалта хүсэжэ, иимэ үгэнүүдээр хангюурдаа:

Улаан
зүрхэнэйнгөө
узуурһаа
уряалнаб,
Уран
һайханай
гараар
даллаиаб.

Уран шулэгэй орьёлдо дүүлиһэн алдарта поэт Дамба Дашанимаев мүнөөшье маниие үндэр амжалта тээшэ уряална.

Ц-А. ДУГАР-НИМАЕВ,
хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

(Түгэсхэл. Эхинииь ноябриин 3-най номерто).

ЭРХЭ БАЙДАЛЫЕНЬ ҺАЙЖАРУУЛХА

МОСКВА. Предприяти бүхэндэ үйлэдбэриин һайн эрхэ байдал байгуулха талаар КПСС-эй болон совет профсоюзуудай социально-экономическа программын бодото дээрээ яажа бэелүүлэгдэдэг тухай СССР-эй ВДНХ-да нээгдэһэн «Ажал хамгаалга-84» гэһэн выставкын экспонадууд хөөрэнэ. Союзна ба республиканска министерствэнүүд болон албан зургаануудтай хамта ВЦСПС, СССР-эй Госкомтруд, ГКНТ ба СССР-эй ВДНХ тэрэниие эмхидхээ юм.

Аюулгүй техникэ болон арга технологи байгуулха, үйлэдбэриие оньһожоруулха ба автомадаар хангаха талаар ороной арадай ажахын бүхы һалбаринуудай болон эрдэм ухаанай туйлалтануудтай выставкэ танилсуулна. Ажалай эрхэ байдалые һайжаруулха, санитарно-элүүржүүлгын хэмжээ ябуулганууды бэелүүлхэ комплексно түсэбүүдые дүүргэлгэдэ зорюулагдаһан бүлэг шухала һуури эзэлнэ.

ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ С. А. Шалаев выставкые нээгээ.

Энэ үйлэ хэрэгтэ пресс-конференци зорюулагдаһан байгаа. ВЦСПС-эй секретарь А. П. Бирюкова тэрээн дээрэ үгэ хэлэхэдээ, хүгжэлтэ түгэс социалис обществодо ажал хэхэ эрхэ гансал лаб хангагдадаг бэшэ, харин тэрэ бүхы талаар аршалан хамгаалагдадаг юм гэжэ онсолон тэмдэглэбэ. Жэшээлбэл, түсэбтэ табан жэлэй гурбан жэлдэ хүдэлмэришэд, колхознигууд болон алба хаагшадай ажалай эрхэ байдалые һайжаруулха хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлгэдэ 7 миллиардһаа дээшэ түхэриг мүнгэн гаргашалагдаһан байгаа.

(ТАСС).

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ hОНИН

Сэрэгэй албанда мордохо Октябрьска районой залуу хүбүүдые үдэшэхэ баяр ёһололой ёһоор байдалда нарииһэмбын комбинадай «Текстильщики» гэжэ соёлой байшан соо hаяхан болобо. ВЛКСМ-эй Октябрьска районой нэгэдэхи секретарь В. Бутуханов баяр ёһололой үдэшые нээжэ, үгэ хэлээ.

Совет ороной эрхэтэн бүхэнэй нангин уялгые бэелүүлхэ

СЭРЭГЭЙ АЛБАНДА ҮДЭШЭБЭ

үедөө үбгэ эсэгэнэрэйнгээ дайшалхы алдар габьяае өөрынгөө амжалтануудаар арьбадхажа, Эхэ ороноймнай найдамтай хамгаалагшад болохо гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ. Тусхайлбал, ДОСААФ-ай Октябрьска районой инструктор В. Ф. Есина, райвоенкомадай түлөөлэгшэ М. Х. Еэудинов, дайшалхы болон политическэ бэлэдхэлэй отличник, сержант И. Нужный гэгшэд үгэ хэлээ. Тиихэдэ түрэлхидэй зүгһөө З. Д. Питенкова, ветерануудай районо советэй зүгһөө И. И. Пилипенко гэгшэд сэдьхэлэй дулаахан үгэнүүдээр залуу хүбүүдые үреэгээ. Сэрэгэй албанда мордохо хүбүүдэй зүгһөө Буряадай гүрэнэй багшанарай институт дүүргэгшэ Н. Гребенщиков тангариг үгэһэн байна. Эндэ олоороо суглараһан залуу хүбүүдтэ энэ үдэшын удаан мартагдахагүйгөөр һабтай.

С. ДАВИДЕНКО, соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэ.

ЭРДЭМТЭДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

60 ботиһоо бүридэһэн «Сибириин болон Алас-Дурна зүгэй арад зоной зохёолой памятнигууд» гэһэн сериин суглуулбаринуудые бүридхэжэ байһан Буряадай фольклористнуудай зүблөөн СССР-эй АН-ай Сибириин отделениин Буряадай Ниитын эрдэмэй институтда hаяхан болобо. Дурсагдагша сериин 6 ботидо Буряадай аман зохёолой бүхы зүйлнүүд ороходо юм. Тэдэниие бүридхүүлжэ байһан эрдэмтэд-авторнууд ажал хэрэгэйнгээ ямар шатада ябаһан тухай хөөрөөд, шэнжэлгын үедэ олоһон дүй дүршэлөө халан абалсаа.

Буряадай фольклористнуудай зүблөөе СССР-эй АН-ай СО-гой Түүхын, философиин болон филологиин институтдай аман зохёолой таһагые даагша, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор А. Б. Соктоев хүтэлбэрилһэн байна.

И. ЯРНЕВСКИЙ.

Кабанскын районой Селенгинск посёлогой тэг дунда 12-дохи столово оршодог юм. Тэрэ столоводо хүн зон ходо олон байдаг. Юундэб гэхэдэ, эдеэ хоолойнь ассортимент элбэг баян, шанарынь һайн байдаг шуу.

12-дохи столовын коллектив трест доторо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ байгша оной эхинһээ 7 дахин нэгэдэхи hуури эзэлһэн байна. Тэдэнэр hара бүри эдеэ хоол худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, арбан hарын түсэб 100 гаран процент, продукци үйлэдбэрилхэ түсэбынь 110,5 процент дүүргэгдэбэ.

Залуу мэргэжэлтэн Валерий Петрович Агафонов тус столовын комсомол-залуушуулай бригадые хүтэлбэрилнэ. Тэрэ эрхим ажалайнгаа түлөө hаяхан «Мастер-тогоошон» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртөө.

Юрэнхыдөө, эндэ бэрхэ тогоошод В. А. Григорьева, А. И. Грибанова, кондитер В. С. Чекина болон бусад ажаллана.

Тус столовын коллектив жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур 600 түхэригэй эдеэ хоол худалдаха,ажалай бүтээсые 1,9 процентээр дээшэлүүлхэ уялга абаад, тэрэнээ амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тогоошон В. А. Григорьева.

М. СУТУРИНАЙ фототекст.

МОРФОЛОГУУДАЙ ХУРАЛДААН

Мал үсхэбэрилгын гол шухала асуудалнуудта зорюулагдаһан научна конференци Витебскын Октябриин революциин нэрэмжэтэ ветеринарна институтда боложо дүүрэбэ. Конференцидэ уншагдаһан элидхэлнүүд бултадаа дүүргэгдэһэн шэнжэ шанартай байгаа. Удаан шалгагдаһан туршалгануудта үндэһэлэн, хүдөө ажахын мал болон «зөөлэн алта» үгэдэг ан амитад тухай тодорхойгоор хэгдэһэн эдэ элидхэлнүүд эрдэмтэдэй халуун анхарал татаа.

Ороноймнай хүдөө ажахын болон ветеринарна 27 институтдай түлөөлэгшэд конференциин хүдэлмэридэ хабаадаа. Буряадай хүдөө ажахын институтдай эрдэмтэд-морфологууд профессор К. А. Васильев, аспирантнууд Р. Ц. Цыдыпов, И. Д. Замьянов, Л. В. Хибхенов гэгшэд конференцидэ хабаадалсажа, элидхэлнүүдые хэһэн байна. Тэдэнэй хэһэн элидхэлнүүд эрдэмтэдэй халуун анхаралые татажа, түгэсхэлэй пленарна заседани дээрэ тэмдэглэгдээ.

Манай корр.

АЛТАН ТҮРЫН БАЯР

Алексей Степанович Мария Михайловна Ошурковтан гэр бүлэ болоһонойнгоо 50 жэлые—алтан түрын баярые hаяхан тэмдэглэбэ. Загарайн районой Ташалан hууринай залуушуулай, комсомолой ячейкые хүтэлбэрилжэ ябаһан Алексей Ошурков Мария басагантай таби гаран жэлэй саана Горхон станцида танилсаһан юм. Тиихэ үедэ Мария Михайловна Горхоной hургуулида багшалдаг байгаа.

Үни удаан сагта Алексей Степанович Улаан-Үдэ станциин локомотивна depoдо паровозой машинистээр хүдэлжэ, Ленинэй ордендо хүртэһэн, олон медальнуудаар шагнагдаһан юм. Тэндэһээл пенсидэ гараа.

Ошурковтан табан үхибүүдые хүмүүжүүлжэ, бултандань эрдэм мэргэжэл олгуулаа. Мүнөө үхибүүдынь оронойнгоо хото городуудта ажалладаг.

Л. ВИЛЬМОВА.

ДУУНУУДАЙ СУГЛУУЛБАРИ

Буряадай номой хэблэлээр Бадма Балдаковой дуунуудай суглуулбари hаяхан гаража, республикын номой магазинуудта оробо.

Мэдээжэ дуушанай зохёохы ажалайнь шэнжэ шанар хадаа удхаар гүнзэгы уянгата дуунууд мүн гэжэ дуунда дуратайшуул тоолодог. Б. Балдаковой найруулан зохёоһон «Шамхандаа» гэһэн уянгата дуун ганса республика доторнай бэшэ, харин холо саагуур мэдээжэ болонхой. Энэ ном сооhоо дуунда дуратайшуул Б. Балдаковой бэшэһэн, мүн тэрэнэй дууладаг дуунуудтай hонирхон танилсаха байха.

Манай корр.

АЛУШТА ОШОБО

Һурагшадай намарай амаралтын үдэрнүүдтэ даамаар бүхэсоюзна «Артек-84» гэһэн турнир Алушта хотодо үнгэргэгдэбэ. Улаан-Үдын 1-дэхи интернат-hургуулиин наймадахи классай табан hурагшад түрэл республикынгаа нэрэ хүндые эндэ хамгаална.

Уласхоорондын даамаар мүрысөөндэ спортын мастерта кандидат Дари-Суруи Норбоева Баир Цыдыпов хоёр хабаадана. Нэгэдэхи разрядтан Венера Цыденова, Тумэн Цыренжапов, Баир Дашеев гэгшэд ороной даамаар мүрысөөндэ хабаадана.

В. ЖАПОВ.

ЭДЭБХИТЭЙ СОЁЛШОД

Сэлэнгын районой ажалшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые олондо мэдээжэ болгохо хэрэгтэ Загастайн соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэд ехэ анхарал хандуулдаг. «Сахилгаан», «дайшалхы хуудаһануудые» гаргаха, ажалай түрүүшүүлые хүндэлэлгын үдэшэнүүдые үнгэргэлгэ гэхэ мэтын хүдэлмэриин онол арганууды гүйсэд хэрэглэлгэ заншалта болонхой.

«Мал ажал — онсо шухала һалбари» гэһэн уряатайгаар hү hаалиин Тохойн, Булагай фермэнүүдтэ, колхозойнгоо хонишодой 3 бригадада, Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой хонишодто концертнүүдые hаяхан харуулһан байна. Агитбригадын эдэбхитэдые—соёлой байшангые даагша Э. Бальжиннимаева, хореограф М. Нагмитова, хормейстер Т. Очирова, баянист С. Баторов, методист Т. Дамбиева гэгшэдые сэлэнгын малшад хододоо дулаанаар угтажа байдаг.

Н. ДЫМБРЫЛОВ.

ЗЭДЫН РАЙОНДО

ШАГНАЛ

Социалис мүрысөөндэ үндэр дүнгүүдые туйлажа, байгша оной мүрысөөнэй илагшадай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн үйлэдбэриин залуу түрүүшүүл Сочи хото ошохо комсомолой түлөөһэгүй путёвконуудаар шагнагдаба. Тусхайлбал, Борьёогой совхозой түрүү комбайнер А. Хандуев, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой эрхим жолоошон Б. Галсанов, Оёорой совхозой бэрхэ тракторист Н. Павлов гэгшэд комсомолой энэ хүндэтэ шанда хүртэбэ.

1985 ОНОЙ ТООСООГООР

Цагаатайн киномеханигууд Б. Д. Цыбиков Ю. Д. Цыренов хоёр 1985 оной тоосоогоор хүдэлжэ байна. Ажал хэрэгтээ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хандадаг эдэ киномеханигууд байгша оной түсэбтэ даабаринe августын 25-да дүүргэһэн юм.

Цагаатайнхидай амжалтые Доодо-Бургалтайн киномеханигууд Ц-Д. С. Норбоев, В. Г. Гармаев гэгшэд дабтаба. Тэдэнэр жэлэйнгээ даабариие октябриин 20-до дүүргэ.

Б. ЦЫБИКОВ.

ШЭНЭ АНСАМБЛЬ

Харадаггүйшүүлэй бүхэроссин бүлгэмэй (ВОС) Бэшүүрэй эмхидэ арадай аман зохёолой ансамбль эмхидхэгдэбэ. Энэ ансамблиие ниитын эдэбхитэн И. Фалилеев хүтэлбэрилнэ. Шэнэ ансамблиин коллектив репертуараа табихадаа, ород арадай, мүн шэмээшэгүүдэй уянгата дуунуудые оруулаа. Жэшээлхэдэ, «На коне вороном», «Не вейтесь, чайки, над морем», «Колхозница» гэхэ мэтын дуунуудые тэдэнэр хангюулна.

Н. МИТЫПОВА.

ЭДИР МАЛШАД

Хүйтэнэй дунда hургуулиин юһэдэхи классай hурагшад үнгэрһэн зунай hарануудта хүршэ «Искра» колхоздо туһалха гэжэ шиидэһэн юм. Һурагшад Люба Тихонова, Нина, Галя Борисованууд, Аня Мясникова, Аня, Галя Родионованууд түрүүшынхеэ хонишод боложо, зунай hарануудта тус ажахын 730 хурьгадые адуулһан байгаа.

Эдир хонишод Хүйтэн гэжэ сэбэр hайхан уһатай горхоной эрьедэ Клюево нютагта хөөрхэн заахан хурьгадые адуулжа гараһан байна.

Һүбэлгэн бэрхэ эдэнэр хурьгадаа зунай тунга ногоон дээрэ адуулжа гарахадаа, тэдэнэйнгээ үгэр бүриин шэгнүүрые 70—80 граммаар нэмэдэг байһан юм. Һуралсалай шэнэ жэлэй эхилхэдэ, эдэнэр хурьгадаа тобир тарганаар, гарза хоролтодо оруулангүйгөөр тушаагаа һэн.

Б. ГАЛЗУТОВ.

ҺУРАГШАДАЙ ҮҮСХЭЛ

«Үбэлжэлгын үедэ хонишодто, малшадта туһалхаl» гэһэн шэнэ уряатайгаар Яруунын районой Исэнгын дунда hургуулиин hурагшад районойнгоо hурагшадта хандаба.

Исэнгын hурагшадай гараһан hайхан эдэбхи үүсхэлые ВЛКСМ-эй Яруунын райкомой бюро ээлжээтэ заседани дээрээ зүбшэн хэлсэжэ, hайшаан дэмжээ. Мүн лэ ниитын малай үбэлжэлгын үедэ hурагшадай дундахи социалис мүрысөөнэй дүримүүд баталагдаһан байна.

Т. ЖАНЧИПОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «БАМ: түгэсхэлэй жэл», «Ногоон гал нособо» — С. В. Вердыевтэй хөөрэлдөөн. «Республикымнай ажалай үдэр» — материалнуудай суглуулбари. КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө. «Газар оролдолгые харюулдаг» —Р. Гаязовай статья. «Агнууриин хаһа» — П. Казариновай корреспонденци.

Хоёрдохи хуудаһанда. Марксистско-ленинскэ hуралсал. «Хүмүүжүүлхы үүргыень дээшэлүүлхэ» — А. Байхаловай статья. «Бологүй хэшээлнүүд» —В. Медведевэй статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Зохёон байгуулгын барагдашагүй эшэ үндэһэн» —В. Н. Четвериковэй хөөрөөн.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Ерээдүйн режиссернүүдэй спектакль»— С. Имехеловагай статья. Шэнэ hонинууд.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Спортлотонуудай» ноябриин 3-да үнгэргэгдэһэн 44-дэхи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«49-hөө 6-ень тааха спортлото»: 483.944 билет ороо.

Зургаан номер хэншье таабагүй, табан номер (10 карточка) таагшад—4.458 түхэриг, дүрбэн номер (870 карточка) тааһан хүнүүд—50 түхэриг, гурбан номер (19.033 карточка) таагшад 3 түхэриг абаха.

«36-haa 5-ень тааха спортлото»: 3.772.208 билет ороо.

Табан номер (11 карточка) тааһан хүнүүд—10.000 түхэриг, дүрбэн номер (1.610 карточка) таагшад—230 түхэриг, гурбан номер (72.398 карточка) тааһан хүнүүд 3 түхэриг абаха байна.

«Спортлотонуудай» 44-дэхи тиражай шүүбэринүүд ноябриин 14-hөө декабриин 14 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

ТЕЛЕВИДЕНИ

Ноябриин 11-hээ 18 хүрэтэр

ВОСКРЕСЕНИ, 11.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 9.55—Баримтата фильмүүд. 10.40—Һайн дуранай уран hайханай коллективүүдэй бүхэсоюзна харалга. 11.00—«В трудный час» — уран hайханай фильм. 12.35— А. Платонов. «На заре туманной юности». 13.35—Шэнэ hонин. (13.40 хүрэтэр). 15.15— Шэнэ hонин. 15.35—«Председатель Малинина» — баримтата фильм. 15.55—«Ород хэлэн». 16.25— «Йошкар-Ола» — баримтата фильм. 16.40—Концерт. 17.20—«Шатарай hургуули». 17.50 — «Трудный путь Анголы» —киноочерк. 18.20— «Ритмы Анголы». Концерт. 18.45— «Зураг бүхэндэнь —наран».

Улаан-Үдэ. 19.00—«Байгал» —нютагуудай hонин. 19.10 — Буряад хэлэнэй хэшээл. 19.25 —«Байгал»— мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45— «Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 20.00 —Совет милициин үдэртэ зорюулагдаһан концерт. Гүрэнэй түбэй концертын залhаа дамжуулагдаха. 22.00—«Время». 22.30— СССР-эй Гүрэнэй академическэ арадай хатарай концерт. 23.10— Баримтата фильм. 23.45— «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 24.00 — Футболоор СССР-эй кубок. «Торпедо»— «Динамо». (Киев). 01.45 —«Элүүр энхэ байха гээ haa». 02.00—Шатараар дэлхэйн чемпионат.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15— Баримтата фильм. 9.35— М. В. Ломоносовой зохёол бүтээлнүүд. 10.30 —Англи хэлэн. 11.00— Багшада— хүгжэмэй хэшээл. 12.00 — А. Пластовой зурагууд. 12.45— «Хүдэлмэришэн байха абьяас». 13.35—«Байгаали шэнжэлгэ» гэжэ дамжуулга почто. 14.05— Вс. Вишневский — уран зохёолшо коммунист». 14.55— Англи хэлэн. 15.25—«Мэдэхэ, шадаха бай». 15.55— Шэн зоригой хэшээл. 16.25—В. Шкваркин «Простая девушка» — зүжэг. 17.40— Шэнэ hонин. 19.00— «hайн зам бараа элбэг ехээр». 19.30— Багахан концерт.

Улаан-Үдэ 19.45 — Соносхолнууд. 19.55— Дуунай телеконкурснууд. Хойто-Байгалай район.

Москва. 21.00— «Амгалан нойрсогты, багашуул» 21.15— «Путь на сцену» — баримтата фильм. 21.45—Совет дуунай концерт. 22.00 — «Время». 22.30—«Циклон» начнется ночью»—уран hайханай фильм.

ПОНЕДЕЛЬНИК, 12

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Футболой шэнжэлэл. 10.25 — «Паруса моего детства» — үхибүүдтэ фильм. 11.35 — «Карпадай дуунууд». 12.05 — Баримтата фильм. 12.35 — Шэнэ hонин. (12.40 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ hонин. 15.35 — Баримтата фильм. 16.45—Уран hайханай коллективүүдэй концерт. 17.10 — «Мэдэхэ, шадаха бай». 17.40 — Я. Сибелиус. 7-дохи номерой симфони. 18.00 — Хүхюун стартнууд».

Улаан-Үдэ. 18.45 — «Байгал» — нютагуудай hонин. 18.55 — «Арадай хиналтын экран». 19.25 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — Түймэр сараха темэдэ хөөрэлдөөн.

Москва. 20.15—«Свадьба с приданым» — кинокомеди. 22.00 — «Время». 22.35—Футболой шэнжэлэл. 23.05 — Гүрэнэй Гнесиныхтэнэй нэрэмжэтэ багшанарай — хүгжэмэй институтдай студентнүүд болон багшанарай концерт. 23.35 — Баримтата фильм. 23.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 00.05 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Днепр» — «Зенит».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35, 10.35— Түүхэ. 8-дахи класс. 10.05 — «Ород хэлэн». 11.05—«АБВГДейка». 11.35, 11.40—А. Блок. «Двенадцать». 12.05 — «Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 13.10 — «Киевскэ Русиин түүхэһээ». 14.00 — «Багшада — хүгжэмэй хэшээл». 15.00 — Шинии ленинскэ библиотекэ. 15.30—Э. Сетон-Томпсон. «Ан амитад тухай хөөрөөнүүд». 16.15 — Шэнэ hонин. 18.45 — Новолипецкэ металлургическэ комбинадай 50 жэлдэ. 19.15— «Зураг бүхэндэнь — наран». 19.30 — Баримтата фильм.

Улан-Үдэ. 19.45 — Соносхолнууд.

Москва, 20.00 — Бүхэроссиин конкурсын лауреат И. Ерохин домбра дээрэ наадаха.

Улаан-Үдэ. 20.15 — Буряад хэлэнэй хэшээл. 20.30 — Мультфильмнүүд.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.15— Уласхоорондын шэнжэлэл. 22.00 — «Время». 22.35 — И. С. Тургенев. «Степной король Лир»—зүжэг.

ВТОРНИК, 13

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Шатараар дэлхэйн чемпионат. 10.10 — Мультфильмнүүд. 10.35 — «Товарищ Иннокентий» — уран hайханай фильм. 12.15 — Концерт. 12.55 — Шэнэ hонин. (13.00 — хүрэтэр). 13.15 — Шэнэ hонин. 15.35 — Баримтата фильм. 16.30 — М. Пришвинэй зохёолнуудай хуудаһануудаар. 17.20 — «ПТУ-да ямар мэргэжэлдэ хайшан гэжэ hурганаб». 17.50 — Белоруссиин зурагууд. 18.10 — «Үхибүүдтэ ан амитадай гүлгэд тухай». 18.40 — М. Мясковский. 27-дохи номерой симфони.

Улаан-Үдэ. 19.10 — «Саяан» — хүдөөгэй ажалшад тухай дамжуулга.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Байгал» — нютагуудай hонин. 20.10 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.30 — «Арадай аялга дуунууд». 20.50 — «Предел возможного» — 5 серитэй уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. 22.00 — «Время». 22.35 —Литвагай ССР-эй габьяата коллективэй, камерна оркестрэй концерт. 23.20 — Шатараар дэлхэйн чемпионат. 23.35 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 23.45 — Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Динамо» (Москва) — ЦСКА.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35, 10.35 — Түүхэ, 5-дахи класс. 10.05, 13.30—Француз хэлэн. 11.05 — ПТУ-гай hурагшадта. Гоё hайхание ойлгожо hургаха. 11.35, 12.40 — Ботаника. 5-дахи класс. 11.55 — «Уроки хлеба» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 12.10 — Шатарай hургуули. 13.00 — Географи, 5-дахи класс. 14.00 — СССР-эй эрхэтэдэй ажаллаха эрхэ тухай. 14.45—«Людвиг ван Бетховен». 15.40 — Б. Горбатовай зохёолнуудай хуудаһануудаар. 16.20 — Шэнэ hонин. 19.10 — Свердловско областиин Верхнепышминскэ райондо гэр байрын барилга тухай. 19.30 — Баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 19.45 — Соносхолнууд.

Москва. 20.00 — «Манай саад».

Улаан-Үдэ. 20.30 — Мультфильмнүүд.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.15— «...16 хүрэтэр ба тэрэнһээ дээшэ наһанай». 22.00 — «Время». 22.35 — «Белый танец» — уран hайханай фильм. 23.45— «Дворец Марии» — баримтата фильм.

СРЕДА, 14

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Хүхюун стартнууд». 10.40 — «Предел возможного» — 5 серитэй уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. 11.50 — «Аяншалагшадай клуб». 12.50 — Шэнэ hонин. (12.55 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ hонин. 15.35 — Баримтата фильмүүд. 16.10 — Шинии ленинскэ библиотекэ. 16.40 — С. Орехов гитара дээрэ наадаха. 17.05 — Ленинскэ шангай лауреат, Социалис Ажалай Герой, СССР-эй АН-най академик Е. Н. Мешалкинтай hурагшад уулзаха. 17.45 — Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ.

Улаан-Үдэ. 18.15 — «Байгал» нютагуудай hонин. 18.25 — Агуу Илалтын 40 жэлэй ойдо. 18.55 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа. 19.15— «Арадай хиналтын экран».

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.05— «Эб найрамдал ба залуушуул». 20.50 — «Предел возможного» — 5 серитэй уран hайханай фильм. 2-дохи сери. 22.00 — «Время». 22.35 — «Балет тухай». 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35, 10.35— Обществоведени. 10-дахи класс. 10.05, 13.40 — Немец хэлэн. 11.05 — ПТУ-гай hурагшадта. Физикэ. 11.35, 12.40 — Юрэнхы биологи. 9-дэхи класс. 12.05 — «Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 13.10 — Түүхэ, 6-дахи класс. 14.10 — Байгаали шэнжэлэлгэ. 2-дохи класс. 14.30 — «Режиссерой уран бэлиг». 15.15 — Алкоголизмын хорон тухай эрдэм дэлгэрүүлгын фильмүүд. 15.30 — Эрдэм, техникын талаар СССР-эй 1984 оной Гүрэнэй шангуудай лауреадууд. Социалис Ажалай гурба дахин Герой, СССР-эй АН-най президент, академик А. П. Александров дамжуулгада хабаадаха. 16.15 — Шэнэ hонин. 18.15 — РСФСР-эй арадай артист Р. Ибрагимов оперонуудhаа аринуудые дуулаха. 18.35 — Мультфильмнүүд. 18.45 — «Арадай уран бэлиг». 19.30 — Баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 19.45 — Соносхолнууд. 19.55 — «Таанадта агитаторнууд болон политинформаторнууд». 20.15 — «Горизонт».

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.15— П. И. Чайковский. 1-дэхи номерой симфони. 22.00 — «Время». 22.35—«Золотая осень» — уран hайханай фильм.

ЧЕТВЕРГ, 15

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Шатараар дэлхэйн чемпионат. 10.10 — Үхибүүдтэ хүгжэмтэ дамжуулга. 11.00 — «Предел возможного» — 5 серитэй уран hайханай фильм. 2-дохи сери. 12.10 — «Ан амитадай аймагта». 13.10 — Шэнэ hонин. (13.15 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ hонин. 15.35 — Баримтата фильмүүд. 16.35 — Оркестртэй хамта скрипкэ дээрэ наадагдаха хоёр концерт. 17.30 — «...16 хүрэтэр ба тэрэнһээ дээшэ наһанай».

Улаан-Үдэ. 18.15 — «Эрдэм ухаан ба техникэ». 18.25 — Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 18.40 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.00 — «Хүн ба хуули». 19.30 — «Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм». 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Байгал» — нютагуудай hонин. 20.10— Дайнай ба ажалай ветеран, Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ А. С. Иринчеевтэй уулзалга.

Москва. 20.45 — «Предел возможного» — 5 серитэй уран hайханай фильм. 3-дахи сери. 22.00 — «Время». 22.35— «Поэзи». 23.00 — Союзуудай байшангай Колонно залда хоорой хүгжэмэй концерт. 24.00 — Шатараар дэлхэйн чемпионат. 00.15 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35, 10.35 — Физикэ. 6-дахи класс. 10.05, 13.40 — Испан хэлэн. 11.05 — А. Н. Толстой. «Русский характер». 11.35, 12.40 — Физикэ. 9-дэхи класс. «Гэр бүлэ ба hургуули. 13.10 — Түүхэ. 4-дэхи класс. 14.10 — «Режиссерой уран бэлиг». 14.55 — «Гражданин Лешка» — уран hайханай фильм. 16.20 — Шэнэ hонин. 18.15 — Шатарай hургуули. 18.45 — «Хүхюун нотонууд».

Улаан-Үдэ. 19.00 — «Номой шэнжэлэл». 19.15 — Буряадай композиторнуудай холбооной правлениин XII пленумhээ.

Москва. 20.00 — Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 20.30— Концерт.

Улаан-Үдэ. 20.45 — Соносхолнууд.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.15— Баримтата фильм. 21.45 — С. Пулек. Хүгжэм. 22.05 — «Время». 22.30 — «Крепостная актриса» — уран hайханай фильм. 00.15 — Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Динамо» (Рига)— ЦСКА.

ПЯТНИЦА, 16

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Воронежой пионернүүд болон hурагшадай ордонгой «Ровесник» гэжэ ансамблиин концерт. 10.25 — Мультфильм. 10.45 — «Предел возможного»—5 серитэй уран hайханай фильм. 3-дахи сери. 11.55 — Литвиненко дуулаха. 12.15 — Шэнэ hонин. 15.35 — Баримтата фильмүүд. 16.10 — Ород хэлэн. 16.40 — «Москва шадарай хүдөө нютагуудай мүнөөдэр ба үглөөдэр». 17.10 — «Садко» — уран hайханай фильм.

Улаан-Үдэ. 19.00 — «Совет патриот» — киножурнал. 19.10 — Нютагуудай hонин. 19.20— Буряад хэлэнэй хэшээл. 19.35 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.55 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.10 — «Совет Буряадай уран зохёолшод». Поэт Гунга Чимитов (буряадаар).

Москва. 20.40 — «Предел возможного» —5 серитэй уран hайханай фильм. 4-дэхи сери. 22.00 — «Время». 22.35—«Предел возможного» — уран hайханай фильм. 5-дахи сери. 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 00.05 — ГДР-hээ эстрадна дамжуулга.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35, 10.35 — Г.-Х. Андерсенай онтохонууд. 10.05, 13.40 — Англи хэлэн. 11.05 — «Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 11.35, 12.40 — Хүгжэм. 6-дахи класс. 12.05— «Манай саад». 13.10 — «Совет гүрэнэй ба хуулиин үндэһэ hуури». 14.10 — Шэнээр hэргээгдэһэн үе сагай искусство». 14.40 — СССР-эй арадай багша Ж. У. Утуров тухай телеочерк. 15.10 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 15.20 — «Ураалай үльгэршэн». 16.15 — Шэнэ hонин.

Улаан-Үдэ. 17.40 — Залуушуулда зорюулагдаһан дамжуулга. 18.10 — «Танил үйлсөөр» — киноочерк. 18.20 — Новоселенгинск тосхоной хүдөөгэй Соведэй хүдэлмэри тухай.

Москва. 19.00 — Баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 19.55 — Киноочерк.

Москва. 20.10 — «Хани харилсаан».

Улаан-Үдэ. 20.40—«XXI зуун жэлэй мэргэжэл» — киноочерк.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.15— Ветерануудай захилнуудаар концерт. 21.45 — Баримтата фильм. 22.00 — «Время». 22.35 — Түбэй телевидениин болон Бүхэсоюзна радиогой симфоническа ба эстрадна хүгжэмэй концерт. 00.05 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Арарат».

СУББОТО, 17
СТУДЕНТНҮҮДЭЙ УЛАСХООРОНДЫН ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Шатараар дэлхэйн чемпионат. 10.10 — УССР-эй габьяата артист Л. Артеменко дуулаха. 10.40 — «Спортлотогой» 46-дахи тираж. 10.50 — «Предел возможного» — 5 серитэй уран hайханай фильм. 4-дэхи, 5-дахи сери. 13.15— Концерт. 13.25 — «Һанана гүш, нүхэр». 14.25 — «Гэр бүлэ ба hургуули». 14.55 — «Ургамалай аймаг». 15.40 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 15.55 — «Уран hайханай гимнастикаар Европын чемпионат». 16.45 — Политическэ шэнжэлэгшэ В. П. Бекетовэй хөөрөөн. 17.15—Дуунай бүхэсоюзна телеконкурс. 17.45—«Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 18.45 —Мультфильмнүүд. 19.15— Ф. Шиллер. «Мария Стюарт»— фильм-зүжэг. 22.00—«Время». 22.35—«Алма-Ата хото ханинараа угтана»—хүгжэмтэ дамжуулга. 23.20—«Байкал. Новая биография»—баримтата фильм. 24.00—Футболоор СССР-эй чемпионат. «Спартак»—«Динамо». (Тбилиси). 00.45—Шатараар дэлхэйн чемпионат. 01.00 —Футболоор СССР-эй чемпионат. «Зенит»—«Шахтер».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Физкультура эрхилэгшэдтэ заабаринууд. 9.30 —СССР-эй хүгжэмтэ фольклор. 10.10—Ритмическэ гимнастика. 10.40—«Баримтата экранда» — кинохабсаргалта. 11.20 —«Үглөөнэй почто»—хүгжэмтэ дамжуулга. 11.50 — Армениин ССР-эй телевидениин программа. 13.15 — «Аяншалагшадай клуб». 14.15—Композитор А. Пахмутоватай уулзалга. 15.40—«Элүүр энхэ байлга». 16.25—«Юун? Хаана? Хэзээ?»— телевикторина.

Улаан-Үдэ. 17.40—Буряад хэлэнэй хэшээл. 17.55—«Оронд доо туһалнабди». 18.35—Киноочерк. 18.45—«Факел».

Москва. 19.35 —«Хүгжэмэй киоск». 20.05—Уласхоорондын шэнжэлэл. 20.20—Велосипедээр фигурна hолжоролгоор Европын чемпионат. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.20—Концерт. 22.00—«Время». 22.30—«Адмирал Ушаков».

ВОСКРЕСЕНИ, 18

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Время». 9.40 —Үглөөнэй гимнастика. 9.55— Баримтата фильм. 10.15—«Булагууд». 10.45—«Будильник». 11.15—«Советскэ Союзда алба хэнэб». 12.15—«Элүүр энхэ байлга». 13.00—«Үглөөнэй почто»—хүгжэмтэ дамжуулга. 13.30 — «Москва».—кино-шэнжэлэл. 13.40—«Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 14.40—«Хүгжэмтэ киоск». 15.10—«Музейнүүд болон выставкын залнуудаар». 15.45 —«Лес, в который ты никогда не войдешь»—уран hайханай фильм. 16.55—Уран hайханай гимнастикаар Европын чемпионат. 17.55—«Шэн зоригой жама ёһоор». 18.25—Ракетнэ сэрэгүүдэй болон артиллериин үдэртэ Совет Армиин дуу, хатарай «Красная Звезда» ансамблиин концерт. 19.05—Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.50 — Мультфильмнүүд. 20.25—Киноконцерт. 21.00— «Аяншалагшадай клуб». 22.00 —«Время». 22.35—Опереттын артистнуудай концерт. 23.40— Шэнэ hонин.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

УЛАН УДЭ ул КАЛАНДАРИШВИЛИ 23. редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08 зам.редактора — 2-62-62 отв. секретарь—2-50-52 секретариат — 2-66 76, отделы: партийной жизни —2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35. сельского хозяйства — 2-64-36 2-63 86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ — 2-60-21 2 57 63, информации — 2-60-91, переводов —2 54 93, писем и селькоров —2-67-81 корректорская—2-33-61. выпускающее— 2-35 95 отдел объявлений —2 65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли Улан-Удэ ул. Ленина 35 Н-01624. Заказ № 259. Индекс 04649.